ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΙ 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1889 — ΕΤΟΣ ΔΓ'.—ΑΡΙΘ. 41ον

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 69.
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐν Ἑλλάδι . . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Στὸν Κωνσταντῖνο καὶ τὴ Σοφία, ὑπὸ Δούλου.
Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀθηνῶν, ὑπὸ Ἰμδ.
Μητέρα Πατρίδα, ποίησις Ἀριστ. Δ. Κυριακοῦ.
Φόνευσε τὴν, διήγημα, ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ. Μετάφρασις Τ. Δ. Κ.
Εἰρωνεία Γαλλόφυη, ἀποσπάσματα ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Δ. Γ. τοῦ πρίγκιπος Βεργάρδου τοῦ Σαξ-Μάϊνγγεν.
Αἱ δοκιμασίαι τῆς Ρωσσίας, μυθιστορία Henry Greville, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ (συνέχεια).
Ἀλωποῦ καὶ Πουτίκια τοῦ βουνοῦ, Ρωσικὴ φιλολογία. Μῦθος Κριλώφ, ὑπὸ Π. Α. Ἀξιώτου.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια — Ἐξωτερικὰ—Φιλολογία— Ἀρχαιολογία—Καλλιτεχνία.
Ἰδιαίτερα γράμματα.
Νέα Βιβλία.

ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΟΦΙΑ

Ἀπὸ ὅλους θὰ ἀκούσετε μιὰ καλὴ εὐχή, μὰ εἶνε καὶ ἄλλοι ποὺ χαιρετοῦν γλυκύτερα τὸ γάμο Σας καὶ βαίνουν μὲ δάκρυα τῆς χαραίς Σας.

Εἴμαστε ἐμεῖς, οἱ δοῦλοι.

Μέσα σ' αὐτοὺς πολὺ εἶνε μιὰ γενιὰ ποὺ Σᾶς ἀγαπᾷ καλλίτερα καὶ μὲ περισσότερη καρδιά.

Εἴμαστε ἐμεῖς οἱ Κρητικοί.

Μὲ ὅλη τὴν κατασκέπασι καὶ τὸν πόνο ποὺ ἔχουν ἡ μαυρισμέναις μας καρδιαίς, σφουγγίζομε μὲ στιγμὴ τὰ φλογισμένα μάτια, λησμονοῦμε τὸ παρελθόν μας, καὶ μὲ τὸ χαμόγελο τοῦ δακρυσμένου, ποὺ εἶνε γλυκύτερο ἀπὸ τὸν ἥλιο τῆς βροχερῆς ἡμέρας. Σᾶς δίνομε ὅλοι οἱ Κρητικοὶ τὴν εὐχὴ ποὺ δίνει ἡ καρδιὰ τοῦ πατέρα εἰς τὰ ἀγαπημένα του παιδιά.

Ἀλλ' δὲν εἴπαν τὸ ὄνομά Σου, Κωνσταντῖνε, μὲ τόσο πόθο ὅσο ἐμεῖς· ἄλλοι δὲν τὸ εἶπαν μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι καὶ τόσαις φοραίς... μὲ τὸ σπαθὶ μέσα 'ς τὴν καρδιά.

Ἄλλοι, ξανθὴ καὶ τιμημένη βασιλοπούλα, δὲν ἄκουσαν τὸν ἐγκόμιόν Σου μὲ περισσότερη χαρὰ καὶ δὲν ἐγέννησε τὸ ὄνομά Σου πρωθενὰ τόσαις ἐλπίδες καὶ πόσο καρδιοχτύπι ὅσο εἰς τὸ δυστυχισμένο μας τὸ νησί.

Ἐρώτησέ Την Κωνσταντῖνε ἂν τὸ πρῶτο σύννεφο ὅπου ἐπέρασε ἐπάνω ἀπὸ τὰ γλυκὰ ὄνειρα τοῦ ἀρραβῶνα καὶ τῆς ἀγάπης Της δὲν εἶχε εἰς τὴ μέση γραμμένο τὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ μας.

Ἐρώτησέ Τον Σοφία, τὴν ἡμέρα ὅπ' ἐγεννήθηκε, πόσ' ἔπεφταν ἡ δυνατώτεραις κανονιαὶς καὶ ἂν ἔπεφταν στὸν ἀέρα αὐταῖς ἢ ἐπάνω σὲ κορμιὰ ποὺ εὐλογοῦσαν τὸ ὄνομά Του μία στιγμὴ πρὶν ξεψυχήσουν.

Ὅταν πρωτοάνοιξε ἐκεῖνος τὰ μάτια, ἐμεῖς ἐπολεμούσαμε, γιὰ νὰ κάμῶμε μεγαλήτερο τὸ θρόνο Του.

Ἐμεγάλωσε καὶ ἔγινε βασιλόπουλο ζηλεμένο καὶ ἐπῆγε μακρυὰ σὲ ξένα μέρη νὰ εὕρῃ βασιλοπούλα ταιριαστή. Μόλις τὸ ἐμάθαμε τὴν παλιά μας τὴν τέχνη: Τώρα ποὺ παντρεύεται νὰ ἑτοιμάσωμε τῆς νύφης τὰ προικιά.

Τί πειράζει ἂν τὴ μία φορὰ ἐχαθήκαμε οἱ μισοὶ καὶ ἂν τὴ δεύτερη παρὰ λίγο νὰ χαθοῦμε ὅλοι; Τί πειράζει;

Θέλει θρόνο τὸ βασιλόπουλο θέλει προικιὰ ἡ βασιλοπούλα μας.

Μὰ δὲν ἤθελε ἀκόμη ὁ Θεός.

Τοῦ ζητοῦμε λοιπὸν τὴν εὐχή του γιὰ τὴ χαρὰ Σας· τώρα δὲν ἔχομε ἄλλο νὰ σᾶς δώσωμε μήτε ἕνα λουλουδὶ δὲν ἔμεινε στὸν τόπο μας.

Μὰ θἄρθῃ ἡ ὥρα ποὺ θὰ μεγαλώσωμε τὸ θρόνο Σου, Κωνσταντῖνε, ποὺ θὰ κάμωμε ἐμεῖς τὰ προικιά Σου, Σοφία καὶ θὰ δῆτε τότε πῶς δὲν παινοῦμαστε σὰ λέμε πῶς ἐμεῖς Σᾶς ἀγαποῦμε καλλίτερα καὶ μὲ περισσότερη καρδιά.

Ἔχετε τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ, ἀγαπημένα βασιλόπουλα.

Ὁ Δοῦλος

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου.

Ἐὰν ἤμην ὑπερβολικός, καλέ μου φίλε, ὅπως κατήντησαν νὰ εἶνε τὰ πέντε τέταρτα τῶν γραφόντων . . . ἐπιστολάς, θὰ σοῦ ἔλεγον ὅτι ἐπειδὴ ἀνήκεις καὶ σὺ εἰς τὸν κόσμον, ὅλος δὲ ὁ κόσμος συνέρρευσεν εἰς Ἀθήνας ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ Διαδόχου, περιττὴ ἀποβαίνει ἡ σύνταξις τῆς ἐπιστολῆς μου διὰ τὴν ἔλλειψιν παραλήπτου. Εὐτυχῶς δὲν εἶνε τόσον μικρὸς ὁ Ἑλληνισμὸς ὥστε νὰ χωρῇ ὁλόκληρος ἐν τῷ ἰοστεφάνῳ Ἄστει, μολονότι ὑπάρχουσιν καὶ ἀνέκδοτοι γεωγραφίαι ἐν τισι κεφαλαίοις, καὶ μάλιστα πολιτικαίς, μαρτυρούμαι, ὅτι οὗτος ὁρίζεται πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῆς Πάρνηθος καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Λυκαβητοῦ.... Ἔμειναν λοιπὸν καὶ ὀλίγοι ἔξω τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ δὲ τούτων ἡ ἐπιστολή μου θὰ εὕρῃ ἴσως τὸν ἀναγνώστην της.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οὐδέποτε ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους εἶδε τόσην συρροὴν ἀνθρώπων ἡ πόλις ἡμῶν. Ἀτμόπλοια καὶ πλοῖα, σιδηρόδρομοι καὶ πόδες ζώων καὶ ἀνθρώπων κατελήφθησαν ἀπὸ πολλοὺ ὑπὸ πυρετοῦ μεταφορᾶς. Ἐν ταῖς ὁδοῖς συνωστιζόμεθα, ἐν ταῖς ἀγοραῖς πνιγόμεθα—ὑπὸ τῶν πωλητῶν—ἐν ταῖς οἰκίαις ἡμῶν «ἦλθον τὰ ἄγρια νὰ διώξωσι τὰ ἥμερα» καὶ ἐν τοῖς ξενοδοχείοις μὴ εὑρίσκοντες πλέον οὐδὲ γωνίαν τινὰ οἱ ξένοι, κατήντησε νὰ ζηλοτυπῶσι τοὺς ἐν ἀνέσει καὶ ζωογόνῳ θάλπει διανυκτερεύοντας κόρεις.

*

Θὰ ἤκουσας βεβαίως καὶ σὺ τὴν ἀπὸ τόσου χρόνου διηνεκῶς ἐπαναλαμβανομένην μαγικὴν λέξιν, τὴν ἔχουσαν τὴν θαυματουργὸν δύναμιν, μόλις προφερομένη, νὰ καλλωπίζῃ τὰ παλαιὰ καὶ νέα μνημεῖα τῆς πόλεως, νὰ ἰσοπεδόνῃ τοὺς δρόμους, νὰ ξηραίνῃ τὰ ρυάκια καὶ νὰ καταπίνῃ τὴν κόνιν των. Ὁ ἐξωραϊσμός, ἡ μαγικὴ λέξις, ἀπηγγέλθη ἐπισήμως εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη τῆς πόλεως, καὶ ὦ τοῦ θαύματος! ἀνῆλθε καὶ μέχρι τῶν ἀκοῶν τοῦ Ὑψίστου, ὡς νὰ ἦτο ἡ θερμοτέρα τῶν προσευχῶν. Καὶ ἰδοὺ ἐσφραγίσθησαν οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς ἀσκῶν πάλιν οἱ φθινοπωρινοὶ ἄνεμοι, ὁ δὲ Θεός, ὅστις ἀπέδειξε πολλάκις, ὅτι ἀγαπᾷ τὴν Ἑλλάδα, ἐγένετο ὁ κύριος τῆς πρωτεύουσής της ἐξωραϊστής. Ἄνευ αὐτοῦ πολὺ λυπηραὶ θὰ ἦσαν αἱ πρῶται καὶ τελευταῖαι ἐντυπώσεις τῶν ἐνδυμάτων τῶν ξένων μας· ἀλλὰ νῦν, ἐὰν δὲν μᾶς βασκάνωσιν, ἄγομεν τὰ μαγευτικώτερα τῶν προεορτίων, λουόμενοι ὑπὸ χρυσῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, στεγαζόμενοι ἀπὸ τὸ γλυκύτερον γαλανὸν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ μας καὶ θωπευόμενοι ὑπὸ αὔρας φιλοστοργοτάτης, ἀφοῦ δὲν ἐγείρει οὐδὲ μόριον κόνεως.

Εἰργάσθησαν ὅμως καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἂν δὲν εἰργάζοντο τόσον αἱ ἐφημερίδες ἐγείρουσαι θόρυβον, δυσανάλογον πρὸς τὰ γινόμενα, ἡ πρὸς ἐξωραϊσμὸν τῆς πόλεως ἐργασία δὲν θὰ ἐθεωρεῖτο ἀσήμαντος. Ὅλαι ἐκεῖναι αἱ κλασικαὶ τῶν Ἀθηνῶν μάνδραι, ὧν οἱ τοῖχοι ὡμοίαζον πρὸς ἄνω σιαγόνα παραλελυμένου γέροντος πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῶν ὀδοντοιατρῶν, ὅλαι ἐπανωρθώθησαν καὶ συνεπληρώθησαν καὶ φαίνονται νῦν ὡς καλαὶ ἀμερικανικαὶ ὀδοντοστοιχίαι.

Εἰς τὰ κεντρικώτερα τῶν μερῶν τῆς πόλεως, ἐν ταῖς πλατείαις καὶ πρὸ τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν, ἀνηγέρθησαν τιμηταὶ καὶ ἀψίδες, μὴ διακρινόμεναι μὲν ἴσως ἐπὶ πρωτοτυπίᾳ, ἀλλὰ πρωτότυποι κατὰ τοῦτο ἐν ὅλῳ, ὅτι ἀντιπροσωπεύουσιν ὅλους τοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς ρυθμούς. Κοσμοῦνται δι' ἀγαλμάτων καὶ ἐπιγραφῶν εὐτυχοῦς ἀληθῶς εὑρέσεως, διότι ἐπεδιώχθη ἡ ἁπλότης. Τὸ

καλῶς ἦλθες κ. χ. τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀψίδος, ἐξερχόμενον κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς καρδίας, ἀντεκατέστησε τέλος τὸ ψυχρὸν ἐκεῖνο ὡς εὖ παρέστης, ὅπερ μόνον ἐκ τῆς ρινὸς φαίνεται προωρισμένον νὰ διέρχηται.

*

Σημαιῶν μυριάδες ἐπλήρωσαν τὰς ὁδοὺς πανταχοῦ δὲ, ὅπου στραφῇ τὸ βλέμμα θὰ συναντήσῃ ἢ τὸν ἐπὶ κυανοῦ ἐδάφους λευκὸν σταυρὸν τῆς Ἑλλάδος, ἢ τοὺς μελανοὺς ἀετοὺς τῶν Γερμανῶν. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων φίλων δυνάμεων αἱ σημαῖαι χρησιμεύουσι πρὸς διακόσμησιν, ἂν οὐχὶ ἀπολύτως πρὸς ἔνδειξιν ἐξαιρετικῶν πολιτικῶν συμπαθειῶν. Παρ' ἡμῖν, ὅπου ὁ λαὸς δὲν κατωρθώσεν ἔτι νὰ κατέχῃ ὡρισμένην τινὰ ἰδέαν περὶ τῆς ξένης πολιτικῆς, ἀενάως δὲ αἱ γνῶμαί του ταλαντεύονται μεταξὺ τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας τοῦ μεγάλου ἀγῶνος εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἐκ τῶν μετέπειτα αὐστηροτήτων τῶν δυνάμεων προελθούσης ψυχροτητος, ὅπου τὴν μίαν μὲν στιγμὴν ἡ Ρωσία φέρ' εἰπεῖν εἶνε ἡ φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ ἀμόδοξος καὶ ἀδελφή, τὴν ἄλλην δὲ ἡ διεκδικοῦσα τὴν κληρονομίαν ὑποπτος ἐξαδελφή, παρ' ἡμῖν μὴ ζήτει σημασίαν ἐν τοῖς ἐπαναστατικοῖς τὸ πολὺ πρὸ κειται περὶ προτιμήσεως χρωμάτων. Μόνον περὶ γαλλικῶν σημαιῶν ἐγένετο λόγος, μεγαλήτερος τοῦ δέοντος, ἀδεξίως ὑποκινηθείς. Ἔλεγον, ὅτι τὰ κρατοῦντα φιλογαλλικὰ αἰσθήματα πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἐκδηλωθῶσιν, ἵνα μὴ νομισθῇ, ἐξ ἑνὸς μὲν ὅτι λογομεθα πρὸ τῶν νέων συγγενῶν τοὺς παλαιοὺς φίλους, ἐξ ἄλλου δὲ ὅτι τόσον εὔκολα, διὰ τῆς παροχῆς μιᾶς νύμφης ἀποκτῶνται τὰ πολιτικὰ γόητρα καὶ αἱ συμπάθειαι ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλ' ἐνοήθη εὐτυχῶς ὅτι προκειται περὶ ἐκδηλώσεως τοφεϊλομένης φιλοφροσύνης πρὸς τοὺς ξένους μας, ἃς ἡ παροκβασις θὰ ἐλάμβανε χαρακτῆρα ἐχθρικῆς ἐπιδείξεως καὶ ἡ συζήτησις ἔπαυσεν. Θὰ ἦτο δὲ κακόν, πολὺ κακὸν νὰ προσθλιθῇ τόσον σκαιῶς οὐχὶ ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα τῆς παρομιμώδους ἑλληνικῆς φιλοξενίας, τῆς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τῆς ξενολατρείας μάλιστα ἐξικνουμένης. Ἠθέλετε, ὅτε μετέβη ὁ βασιλεὺς ἡμῶν εἰς Ρωσίαν, ἵνα ὑπανδρεύσῃ τὴν βασιλοπούλαν μας νὰ ὑψουν εἰς τὴν διάβασιν του αἱ Ρῶσσαι τὴν σημαίαν τῆς ἡμισελήνου; Πῶς θὰ σᾶς ἐφαίνετο τοῦτο; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην οὐδεμία εὑρέθη ἀπάντησις καὶ ἡ φανταζιώδης ἀντιγερμανικὴ τρικυμία ἐκόπασε. Ἐλέχθη ἐπίσης ὅτι οἱ Κρῆτες θὰ ἐπεδείκνυον εἴτε ἐν ἰδίᾳ διαδηλώσει, εἴτε πρὸ τῶν καταστημάτων αὐτῶν σημαίαν πένθιμον μελανήν. Πτωχοὶ Κρῆτες· ὡς νὰ μὴ ἤρκουν τὰ τόσα των δεινοπαθήματα, ἔπρεπε νὰ ὑποστῶσι καὶ τὴν ἀνόητον ταύτην κατηγορίαν. Μὴ διότι εἶνε δυστυχεῖς, ἐγκατέλειψαν, ἠρνήθησαν τὸ σύμβολον τοῦ πόθου των, τὴν κυανόλευκον καὶ ἔβαψαν αὐτὴν εἰς τὰ μαῦρα· Ἡ μὴ εἶνε τόσον κακοί, ὥστε ἐὰν ἠδυνατοῦσι νὰ κρύψωσι τὰ δάκρυά των, θὰ σπεύσωσι παντοιοτρόπως νὰ τὰ ἐπιδείξωσιν, ἵνα σκιάσωσι τὴν οἰκογενειακὴν χαρὰν ἐκείνου, ὅστις εἶνε ἡ ἐλπίς των καὶ ὁ ἀρχηγός των ἐν τοῖς πόνοις καὶ ταῖς θύναις;

*

Θὰ γνωρίζεις καὶ σύ, ἀγαπητὲ φίλε, ἀνθρώπους τινὰς τόσον θετικοὺς, ὥστε ἐκ παντὸς πράγματος νὰ ἀξιῶσι καὶ πρακτικήν τινα ὠφέλειαν, ὅπως φαντάζονται αὐτοὶ τὰς πρακτικὰς ὠφελείας. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, οἵτινες εἶνε πρόθυμοι νὰ κινήσωσι σταυροφορίαν κατὰ τῆς καμέλιας, διότι δὲν χρησιμεύει, τοὐλάχιστον ὅπως τὸ ῥόδον, εἰς τὴν κατασκευὴν ῥοδοστάγματος ἢ τριανταφυλλοράκου, πικρῶς ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀδίκων χρημάτων, ἅτινα ἐξωδεύθησαν διὰ τὰς ἀψίδας, τὰ πυροτεχνήματα καὶ τὰς φωταψίας. Δὲν ἦτο καλλίτερον, λέγουσι καὶ ἐπαναλαμβάνουσι καθ' ἑκάστην φοβούμενοι μὴ ἀπολέσωσι τὸ προνόμιον τῆς ἐφευρέσεώς των, δὲν ἦτο καλλίτερον μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔξοδα νὰ πλακοστρωθῶσιν δύο τρεῖς ὁδοί; Τί ὡραῖον θὰ ἦτο νὰ ἀναμένωσι ξένους οἱ πρακτικοὶ οὗτοι ἄνθρωποι καὶ ἀντὶ νὰ τοῖς προσφέρωσι καλόν τι γεῦμα, νὰ τοῖς εἴπωσι

«Κύριοι, ἐπὶ τῇ ἀφίξει σας καὶ πρὸς τιμήν σας ἠγόρασα μεγάλην πασότητα ἀνθράκων διὰ τὸν χειμῶνα!... Καὶ ὅμως οὐδ' αὐτοὶ οἱ μεμψίμοιροι θὰ μείνωσι δυσηρεστημένοι ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῶν φωταψιῶν, Ἐν πρώτοις ὅλοι οἱ ἐνετικοὶ φανοί, οἱ οὓς τόσον ἐχύνετο χρῆμα ἔξω τῆς Ἑλλάδος, ὅλοι εἶνε ἤδη ἐγχωρίοι κατασκευῆς. Τὸ ἐθνικὸν τυπογραφεῖον ἐξετύπωσεν ἐντεχνοτάτας βασιλικὰς εἰκόνας ἐπὶ τοῦ πολυχρώμου χάρτου, ὃν οἱ πτωχοὶ ἀπόκληροι τῶν φυλακῶν μετέβαλον εἰς κομψοτάτους φανούς, ἀπέναντι δίπλοῦ κέρδους· μικρᾶς τινος ὕλακῆς ἀνέσεως καὶ τῆς λήθης πῶν τύψεων τοῦ συνειδότος, ἣν παρέχει ἡ ἐργασία. Ὅ,τι ὅμως ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εὐαρεστεῖ καὶ τοὺς πρακτικωτέρους τῶν ἀνθρώπων εἶνε ὁ πλούσιος ἠλεκτρικὸς φωτισμός, ὅστις ἀπομένει πλέον καθαρὰ κληρονομία τῆς πόλεως. Αἱ πλατεῖαι καὶ αἱ τρεῖς κεντρικώτεραι τῶν ὁδῶν μας ἐν μιᾷ στιγμῇ θὰ μεταβάλλωνται εἰς πελάγη λευκοῦ φωτὸς ὅσον οὐδεμία ἄλλη πόλις δύναται ἤδη νὰ ἐπιδείξῃ. Οἱ ταλαίπωροι φανοὶ τοῦ φωταερίου μόλις κατορθοῦσι νὰ φαίνωνται ἵνα ἀναμνήσωσι τὰ περασμένα μεγαλεῖα των, ὡς αἱ παρακμηκυῖαι καλλονοὶ τῶν χορῶν πρὸ τῆς λάμψεως τῶν νέων ἀστέρων.

*

Μία τῶν ὡραιοτέρων πράξεων τοῦ δράματος τῶν ἑορτῶν εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ πρώτη πρᾶξις τὰ προεόρτια. Πολλοὶ συνελθόντες, φαίνεται, εἰς κληρονομίας, ἀκιῶσιν ἐπὶ τρύτοις καὶ προτιμῶσι νὰ εὑρίσκωσι τὰ πάντα ἕτοιμα· ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐργασίας χωρίζομεν πόσον καλὴ εἶνε ἡ ἐκ ταύτης εὐχαριστησις καὶ παρακολουθοῦντες τοὺς ἐργαζομένους συνεμερίσθημεν αὐτὴν. Θόρυβος παντοχοῦ καὶ κίνησις, σχέδια συλλαμβανόμενα, διαταγαὶ ἐκτελούμεναι. Ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις πρὸ τοῦ Ζαππείου ἀναφυτεύονται χιλιάδες δενδρυλλίων ἐκ τοῦ δημοσίου δενδροκομείου, καὶ καθίσταται μαγευτικώτερον τὸ προνομιοῦχον ἐκεῖνο τοπεῖον. Ἐκεῖ ὑψοῦται ὁ ἀνδριὰς τοῦ Βαβάκη ἀρπαγεὶς ἐκ τῆς μόνης καταλλήλου θέσεώς του — ἔξωθεν τοῦ Βαβακείου — καὶ ἐξεγείρων τὰ δίκαια σχόλια τῶν φιλοτέχνων διὰ τὴν δυσανάλογον βάσιν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀγαλματια τεσσάρων προσωποποιήσεων, αἵτινες ὅσον καὶ ἂν εὐεργετήθησαν ὑπὸ τοῦ γενναίου ἐκείνου τέκνου τῆς πατρίδος, δὲν εἶνε πρέπον νὰ τῷ χρησιμεύσωσι καὶ ὡς φρουροί! Πορωτέρω ἀνασκάπτονται ἡ ἐπιστρώνυνται διὰ λιθαρίων αἱ ὁδοὶ καὶ οἱ ἀτμήρεις ὁδοστρωτῆρες ἀσθμαίνοντες προσπαθοῦσι νὰ πραγματοποιήσωσι τὰς περὶ ἰσότητος ἰδέας των. Ἐν ταῖς πλατείαις οἱ ἐργάται κινοῦσι τὰς χεῖρας πυρετωδῶς, οἱ μὲν ἵνα χρωματίσωσι τὰς ἀψίδας, οἱ δὲ ἵνα ἀναρτήσωσιν ἐπ' αὐτῶν τὰς σημαίας καὶ τοὺς ἐκ μυρτοκλάδων στεφάνους ἢ νὰ τοποθετήσωσιν ἄλλα κοσμήματα συνιστάμενα εἰς λαμπτῆρας ἢ ἀγαλμάτια ἢ ἀγγεῖα ἀρχαῖα. Πέριξ κύκλοι σχολιαστῶν βαρέως ἐρευνοῦσι τὰ ὑπάρχοντα σφάλματα καὶ κεφαλαλγοῦσιν ἵνα ἀνακαλύψωσι νέα, εἰς τὸ πεῖσμα τῶν ἀρχιτεκτόνων, οἵτινες δὲν ἐζήτησαν τὴν συμβουλήν των. Ἐν ταῖς ὁδοῖς βάφονται οἱ τοῖχοι, διακοσμοῦνται οἱ ἐξώσται, ἐμπήγνυνται ἱστοὶ θυρεοφόροι καὶ σημαιοφόροι, ἀναρτῶνται φανοὶ καὶ συμπλέγματα ἐξαίρετα φανταστικά, ἀλληγορικά, παράδοξα, ἐφ' ὧν ὅμως εἶνε ἀπαραίτητα τὰ ἀρχικὰ τῶν ὀνομάτων τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Σοφίας, τρέχουσιν ἀγεληδὸν, ἀνυποδήτοι μὲν κάτωθεν ἀλλὰ καινουργέστατον ἄνωθεν φέροντες ἐρυθροκύανον πῖλον, οἱ τοποθετοῦντες τὰ πυροτεχνήματα ἰταλοὶ ἐργάται, καὶ ἀτελεύτητοι σειραὶ ἁμαξῶν διέρχονται κομίζουσαι ἀλλοδαποὺς καὶ ἡμεδαπούς, προδίδοντας τὴν ἰδιότητά των, ὄχι τόσον διὰ τοῦ παρὰ τὸν ἁμαξηλάτην κιβωτίου, ὅσον διὰ τῶν περιέργων βλεμμάτων, δι' ὧν προσπαθοῦσιν ὅλα νὰ τὰ ἴδωσι διὰ μιᾶς.

*

Μεταξὺ πούτων δύο τάξεις ἰδιαίτερα εἶνε ἄξιαι ἰδιαιτέρας διακρίσεως οἱ κατὰ πρῶτον ἐν Ἀθήναις ἐρχόμενοι ἐξ ἀπωτάτων πολιχνῶν τῆς δούλης Ἑλλάδος καὶ οἱ λοιποὶ ξένοι. Οἱ μὲν ἀνοίγουσι τόσον πολὺ τοὺς ὀφθαλμούς, ὥστε ἔρχεται εἰς βοήθειαν των καὶ τὸ στόμα ἀναγόμενον ἐπίσης καὶ χάνον ἵνα ἴδῃ καὶ αὐτὸ τὴν ποθητὴν πόλιν, ἧς τοσάκις ἐπρόφερε τὸ ὄνομα μετ' ἔρωτος καὶ ἐλπίδος. Πρὸ τοῦ ἐλαχίστου καινοφανοῦς πράγματος λησμονοῦσι τὸν δρόμον των, πρὸ πάντων δὲ τὸ *παλάν* διὰ λόγους ἐθνικοὺς καὶ ἡ Ἀκαδημία διὰ λόγους καλλιτεχνικοὺς τοὺς κυχμαλωτίζουσι κυριολεκτικῶς, καὶ ἐστάνται ἐκεῖ ὥρας ὁλοκλήρους ἀναμένοντες νὰ ἴδωσι τὸν βασιλέα τὸν διάδοχον ἢ ἔστω καὶ ἕνα βασιλόπουλο. Μόνον ὁ Ἀπόλλων τῆς Ἀκαδημίας δὲν φαίνεται αὐτοῖς τόσον εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος, τὴν δὲ παρατήρησίν των ἔφρεκε ἡ θήλεις ἐκδηλοῦσι διὰ τοῦ ἐκφραστικωτάτου μορφασμοῦ, ὃν προκαλεῖ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν φανατικῶν Μουσουλμάνων ἡ θέα ἐκδαρμένου χοίρου.

Οἱ ξένοι λόγιοι, οἱ ἐπωφεληθέντες τῆς εὐκαιρίας ἵνα ἴδωσι κατὰ πρῶτον τὴν Ἑλλάδα, παρουσιάζουσιν ἐπίσης γνωρίσματα ἀξιοδιαιτέρας μελέτης. Σὲ παρατηροῦσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἀνακαλύψωσιν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν ἂν ὁμοιάζῃς πρὸς τὸν Σοφοκλῆ ἢ τὸν Μιλτιάδην, τοῦ ὁποίου τυχὸν εἶδον προτομὴν ἔν τινι μουσείῳ τῆς πατρίδος των ἢ εἰκόνα ἔν τινι ἀρχαιολογικῷ συγγράμματι.

Εἰς τὸ βλέμμα των ἐκεῖνο, τὸ περίεργον ἅμα καὶ φιλόστοργον, ἂν θελήσῃς ν' ἀπαντήσῃς φιλοφρόνως προσφερόμενος· ἐὰν ζητῶσι τι, καμμίαν πληροφορίαν, θ' ἀκούσῃς μίαν ἢ δύο φράσεις πομπωδῶς ἐκφερομένας καὶ δὲν θὰ ἐννοήσῃς τίποτε. Διατί; Διότι σοὶ ὡμίλησεν ἑλληνικά. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα γνωρίζει ὡς ἑλληνικὰ λέξεις τινὰς ἀρχαίας μὲ ἐρασμιανὴν προφορὰν ἢ καὶ ἁπλῶς γερμανικήν, οὐ δέ, ἐπειδὴ δὲν εἶσαι πάνγλωσσος θὰ τὰ ἐκλάβῃς ὡς οὐγγρικὰ ἐπὶ παραδείγματι καὶ ἐπὶ τῇ σωτῇ σου ὁ ξένος θὰ σκεφθῇ: Οὔκ οἶδε τὴν κλῶσσαν.

*

Οἱ ἐρχόμενοι ξένοι ἐν τούτοις, ἂν ἔρχωνται μὲ πλήρη τὴν περιέργειαν, δὲν ἔρχονται καὶ μὲ κενὰς τὰς χεῖρας. Ἄλλοι μὲν φέρουσι χρυσὸν ἱκανὸν νὰ καλύψῃ τὰ ἡμίσυ σχεδὸν τῶν ἐξόδων μας, ἀφοῦ τὸ χρῆμα των θὰ μείνῃ ἐν τῷ τόπῳ, ἄλλοι δέ, οἱ ἀντιπρόσωποι ἰδίᾳ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἑλληνικῶν κοινοτήτων, κομίζουσι πλούσια πρὸς τὸν Διάδοχον δῶρα, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Δυστυχῶς τὴν ἐκλογὴν τῶν δώρων τούτων δὲν ἐνέπνευσαν ἰδέαι εὐρεῖαι. Τὰ δῶρα περιορίζονται εἰς χρηματικὰ ποσὰ προωρισμένα διὰ φιλανθρωπικοὺς σκοπούς, ὡς νὰ ἐπεζήτησαν οἱ θέλοντες νὰ ἐξασκήσωσι τὴν φιλανθρωπίαν μὲ τὸ αὐτὸ ἔξοδον... νὰ ὑποχρεώσωσι καὶ τὸν Διάδοχον, καὶ εἰς τάπητας, κομψοτεχνήματα, εἰκόνας, ἔπιπλα, ἐπιτραπέζια σκεύη, ὅλα μὲν πλούσια καὶ βαρύτιμα, ἀλλὰ ἄσχετα πρὸς τὴν ἐθνικὴν σημασίαν, ἣν κέκτηνται τοῦ Διαδόχου οἱ γάμοι. Δι' αὐτῶν ἐπεζητήθη ἡ εὔνοια τοῦ νυμφίου, ὅστις ἰδρύει ἴδιον νοικοκυριὸ καὶ οὐχὶ τοῦ Διαδόχου, ὅστις ὑπὸ ἀμέτρου θὰ κατελαμβάνετο χαρᾶς ἂν ἔβλεπεν ἕνα κἄν, ἕνα ἐκ τῶν δωρητῶν ὑπομιμνήσκοντα αὐτῷ διὰ τοῦ δώρου του τὰς ἐθνικὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς πόθους. Ἐγκαίρως εἶχε γράψῃ ἡ *Ἑβδομὰς* τοῦ δίψᾶ ἡ ἑλληνικὴ αὐλὴ καὶ πῶς εἶνε ἄδικον νὰ χύνεται τὸ νερὸν ἔξω, εἰς δῶρα ἐπουσιώδη, μετέπειτα δὲ ἐπανέλαβον καὶ ἄλλοι δι' ἄλλων λέξεων τὴν γνώμην της. Ἔχομεν ἐν τούτοις, φίλε μου, ἀκόμη καιρὸν· ὑπάρχουσιν ἐλπίδες ὅτι δὲν θ' ἀποβῶσιν ἄκαρποι αἱ τόσαι ἐπικλήσεις· διὰ τούτων ἐν τῇ συγγενδήσει τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ συνελήφθη ἐν ὡραῖον καὶ μέγα θωρηκτόν, ὁ *Κωσταντῖνος*, καὶ ἂν φιλοτίμως δὲν προσέλθωσιν αὐτόκλητοι γεννήτορές του οἱ πλουσιώτεροι, τότε... τότε ὅλον τὸ ἔθνος ὁμοῦ διὰ τῆς δεκάρας του θὰ τὸ γεννήσῃ.

Τὸ τί μέλλει γενέσθαι κατὰ τὰς αὔριον ἀρχομένας ἑορτὰς δὲν δύναμαι νὰ τὸ μαντεύσω, ἡ δὲ ζηρὰ ἀντιγραφὴ τοῦ ἐπισήμου προγράμματος κατ' οὐδὲν θὰ ἱκανοποιεῖ τὴν περιέργειάν σου. Ἔχε ὀλίγην ὑπομονὴν καὶ θὰ ἴδωμεν ὁμοῦ τὴν λαμπρὰν τοῦ Αὐτοκράτορος ὑποδοχὴν καὶ τὰς λαμπαδηφορίας καὶ τῶν βασιλέων τὰς παρελάσεις καὶ τοὺς μελλονύμφους μεταβαίνοντας ἐν πρωτοφανεῖ πομπῇ εἰς τὸν ναόν, ἐν μέσῳ χαρᾶς ὑπερτάτης καὶ συγκινήσεως χιλιάδων λαοῦ, καὶ τοῦ γάμου τὴν ἐπιβάλλουσαν τελετὴν καὶ τῶν νεονύμφων τὴν μετάβασιν εἰς τὸ μικρὸν των παλάτιον, ὅπου ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς Κυριακῆς θὰ σπεύσωσι νὰ κρύψωσι τὴν εὐτυχίαν, ἣν τόσαι μυριάδες καρδιῶν τοῖς εὔχονται. Μὴ βιάζεσαι νὰ μάθῃς τὰ τοῦ μεγάλου χοροῦ, ἐν ᾧ ἀβροχίτωνες Ἑλληνίδες θὰ ἐπιδεικνύωσι ὑπὸ ἑλληνικὴν — ἂς εἴπωμεν — περιβολὴν τὰ μαγευτικὰ κάλλη των καὶ ἄφες νὰ περικαλύπτωνται ἀκόμη διὰ μυστηρίου τὰ μέλλοντα. Θὰ σοὶ ἀπεκάλυπτον γωνίαν τινά, ἂν ἐπρόφθανες νὰ ἔλθῃς· ἀλλὰ τώρα μόνον νὰ ἀναμένῃς ἔχεις καιρὸν καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἀρκέσθητι εἰς τὰ τῆς ληγούσης ἑβδομάδος τῶν προεορτῶν, ἅτις δύναται νὰ κληθῇ καὶ ἑβδομὰς τῶν ἀφίξεων, ὅπως καὶ ἡ ἑπομένη θὰ εἶνε τῶν ἀποχαιρετισμῶν διὰ πολλούς, ἐν οἷς καὶ ὁ Διάδοχος ἀποχαιρετίζων ὅλους τοὺς συναδέλφους ἀγάμους καὶ μεταβαίνων εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον.

*

Πρῶτος ἐκ τῶν ἀναμενομένων βασιλικῶν ξένων ἀφίχθη ὁ διάδοχος τῆς Ρωσίας ὁ νεαρὸς Τσάρεβιτς. Θὰ σοὶ εἴπω πῶς ἐγένετο ἡ ἐν Ἀθήναις ἐπίσημος ὑποδοχή του, προσθέτων, ὅτι ὅλαι σχεδὸν αἱ λοιπαὶ ἦσαν ὅμοιαι, διὰ νὰ μὴ ἀναγκάζωμαι νὰ τὰς ἐπαναλαμβάνω καὶ κατόπιν· Ἀνῆλθεν ἐπὶ χρυσοτεύκτου ἁμάξης διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐκ Πειραιῶς, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν βασιλέων, οἵτινες κατῆλθον ἵνα παραλάβωσιν αὐτόν. Ἐν τῷ σταθμῷ ἀνέμεναν ὁ πρωθυπουργὸς καὶ οἱ ὑπουργοί, ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Λατίνων, οἱ αὐλικοὶ καὶ πολλοὶ τῶν ἀνωτέρων στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ὑπαλλήλων. Ἔξωθεν τοῦ σταθμοῦ ἦτο παρατεταγμένη ἡ σχολὴ τῶν ὑπαξιωματικῶν, σῶμα στρατιωτικὸν ἄμεμπτον καὶ ἀξιοζήλευτον ἀληθῶς, παντοῦ δὲ καὶ πάντοτε παρουσιάζον ἡμᾶς ἀσπρόπροσώπους. Τὸ βλέμμα ἔχουσι πάντες ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως αὐστηρόν, διὰ τὴν ἡλικίαν των, διότι ὅλοι εἶνε νέοι καὶ καλοί, ἀλλὰ ἡ ἔξαρσις τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ ὑπερήφανον παράστημά των γοητεύουσι πάντα φιλόστρατον καὶ πολλὰς ἀναπτεροῦσιν ἐλπίδας.

— Νὰ ἦσαν ὅλοι ἔτσι, λέγει μετὰ πόθου καὶ ὑπερηφανεύομενος ὁ ἐκ τῆς δούλης παρατηρητής.

— Ἡμεῖς, φίλε μου, ἀπαντᾷ ὁ ξεναγός του, *ὁ ἐγχώριος ῥωμηός*, δὲν εἴμεθα γεννημένοι δι' ἁπλοῦς στρατιώτας· τοὐλάχιστον πρέπει νὰ εἴμεθα ὑπαξιωματικοί.

Πλῆθος λαοῦ κατακλύζει τὰς περὶξ ὁδούς, χωροφύλακες δ' ἐφίπποι καὶ κλητῆρες ἐπὶ πῶν καινουργῶν στολῶν, τῶν ὁποίων διακρίνει τις ὅλας τὰς ἀποχρώσεις τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος, φυλάττουσι τὴν τάξιν. Μία ὅλη ἱππικοῦ εἶνε ἕτοιμος ὅπως προπορευθῇ τῆς σειρᾶς τῶν βασιλικῶν ἁμαξῶν, ὧν οἱ ἵπποι, ἀντιπολιτευόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη τὴν δημοτικὴν ἀρχήν, ἀνασκάπτουσι τὴν πόλις πρὸ μικροῦ ἰσοπεδοθεῖσαν ὁδόν.

Ὁ Τσάρεβιτς ἀφίκετο τὴν Κυριακήν, εἶνε δὲ ἡ 4 μ. μ. ὅτε εἰσέρχεται εἰς τὸν σταθμὸν ἡ φέρουσα αὐτὸν ἁμαξοστοιχία. Ἐκ τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν ἀντηχοῦσιν εἴκοσι καὶ εἷς κανονιοβολισμοί. Πρῶτος κατέρχεται ὁ βασιλεὺς τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν εὐκίνητον νέον, ὅστις πηδᾷ ἐκ τῆς ἁμάξης. Φέρει τὴν ἐρυθρὰν στολὴν τῶν Οὐσσάρων καὶ τὴν ταινίαν τοῦ ἑλληνικοῦ μεγαλοσταύρου, τὸ δὲ ὑψηλὸν λευκὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του κρύπτει ὅλον του τὸ μέτωπον ἀφίνον νὰ φαίνωνται ζεῦγος παχέων ὀφρύων καὶ ὀφθαλμοὶ μικροὶ ἀλλ' ἀκτινοβόλοι.

Μετὰ τὰς τυπικὰς παρουσιάσεις τῶν διαφόρων ἀρχῶν, ὁ δήμαρχος κ. Φιλήμων προσεφώνησε δι' ὀλίγων λέξεων τὸν βασιλόπαιδα, εἶτα παιανιζούσης τῆς μουσικῆς τὸν ρωσικὸν ὕμνον ἐπέβησαν πάντες τῶν ἁμαξῶν καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὰ ἀνάκτορα διὰ τῶν ὁδῶν Πειραιῶς καὶ Σταδίου, ὧν τὰ πεζοδρόμια, τὰ παράθυρα, καὶ οἱ ἐξῶσται ἐπληροῦντο κόσμου μετὰ περιεργείας ἀναμένοντος νὰ ἴδῃ τὸν εἰκοσαέτη αὐτὸν πρίγκιπα, οὗτινος ἡ ἀπέραντος κληρονομία χωρεῖ τόσας Εὐρώπας καὶ οἱ μέλλοντες ὑπήκοοι ὑπολογίζονται κατὰ δεκάδας ἑκατομμυρίων. Συμπαθῶς καὶ μετ' εὐλαβείας ἐχαιρετίζετο ὑπὸ πάντων. Ἐκτὸς τῶν δεσμῶν τῆς συγγενείας, οἵτινες συνδέουσι τοὺς βασιλεῖς των, οἱ Ἕλληνες ἀνεμνήσθησαν τῶν εὐεργεσιῶν, ὧν ἠξιώθησαν οἱ πατέρες των παρὰ τοῦ φερωνύμου τῷ πρίγκιπι προπάππου του Νικολάου καὶ ἐλησμόνησαν εἰς τὴν θέαν τοῦ δροσεροῦ ξένου των, ὅσας πικρίας ἐπότισεν αὐτοὺς πολιτικὴ ἄλλη ἀποτυχιῶν δι' ἀμφοτέρους. Συνέπιπτε μάλιστα κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ἡ ἐπέτειος τῆς ναυμαχίας τῶν Ναυαρίνων, ἧς ἡ ἀνάμνησις καὶ μόνη θὰ ἠδύνατο τόσα νὰ ἀναζωπυρήσῃ θερμὰ αἰσθήματα ὑπὲρ τοῦ διαδόχου τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ρωσίας. Ἀλλ' οὐδεὶς τὴν ἐνεθυμήθη εἰμὴ τὴν ἐπαύριον. Εὐχάριστος τοὐλάχιστον ἡ λήθη αὕτη ἀπόδειξις, ὅτι παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχουσι πλέον ὄργανα ρωσικά. Ὦ, ἂν ὑπῆρχον, θὰ τὴν ἐνεθυμοῦντο αὐτά, καὶ θὰ τὴν προήγγελλον μετὰ πατάγου ἀσυνήθους.

Ὁ Τσάρεβιτς εἶνε βραχὺς τὸ ἀνάστημα. Τὴν ἐπαύριον ὅτε ἐξῆλθον πεζοὶ εἰς περίπατον ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Τσάρεβιτς καὶ τοῦ Διαδόχου, ἐσχημάτιζον κλίμακα τὰ τρία των ἀναστήματα, ὧν τὴν ἀνωτέραν θέσιν κατεῖχεν ὁ ἰδικός μας Διάδοχος, τὴν δὲ δευτέραν ὁ Βασιλεύς. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς του λεπτοὶ ξανθοὶ βοῦλοι περιεβάλλον τὸ πρόσωπόν του, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἐθεάθη ἐπιμελῶς ἐξυρισμένος· ἴσως τὰ πρῶτά του ταῦτα γένεια τὰ ἐφύλαξεν ὁ Ἕλλην κουρεύς, ὅστις πρῶτος ἔσχε τὸ εὔτυχημα νὰ ξυρίσῃ τὸν μέλλοντα αὐτοκράτορα τῆς κραταιᾶς Ρωσίας.

*

Ἡ βασίλισσα καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας: ὁ σεπτὸς *παπποῦς τῆς Εὐρώπης* καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Ἑλλάδος, ἀφίκοντο τὴν Τρίτην μ. μ. σιδηροδρομικῶς διὰ Πατρῶν. Αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία, ἀφ' ὧν ταχεῖα διήρχετο ἡ ἁμαξοστοιχία, ἀνεσταυοῦντο ἵνα σπεύσωσι

πρὸς τοὺς σταθμοὺς καὶ ὑποδεχθῶσι τοὺς εὐτυχεῖς γονεῖς δι' εὐχῶν καὶ ζητωκραυγῶν. Ἡ βασιλικὴ ἡμῶν οἰκογένεια ἔσπευσε νὰ προϋπαντήσῃ αὐτοὺς εἰς Ἐλευσῖνα, ὅπου γλυκεῖς τοῖς ἐδόθησαν τῆς υἱκῆς στοργῆς οἱ ἀσπασμοί.

Τὴν ἄφιξιν τῆς ἁμαξοστοιχίας ἐνταῦθα, ἐν τῷ σταθμῷ τῶν σιδηροδρόμων Ἀττικῆς ἐγαιρέτισαν οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι κατὰ τὸ πρόγραμμα· ἀλλὰ τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης, ἣν αὐθόρμητος ἐποίησεν ὁ παριστάμενος λαός, ἐκείνην θὰ πειραθῶ δι' ὀλίγων νὰ σοὶ περιγράψω. Γνωρίζεις ὅτι ὁ λαὸς ἡμῶν, ἄγνωστον διὰ τίνας λόγους ἢ μᾶλλον διὰ λόγους οἵτινες δὲν λέγονται περιληπτικῶς, ἀπώλεσε τὸν ἐνθουσιασμὸν ὅστις ἄλλοτε τὸν διέκρινεν. Ἴσως πταίει ὁ θετικισμός, τὰ συμφέροντα, ἡ πολιτική, αἱ διαψευσθεῖσαι ἐλπίδες, ἡ κακὴ τῶν πραγμάτων ἐκτίμησις, ἴσως πταίουσιν ὅλα ταῦτα ἢ καὶ οὐδὲν ἐκ τούτων· τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ ἀδιαφορία εἶνε τὸ μεγαλήτερον τῶν νοσημάτων μας καὶ ἂν ἐπιταθῇ, τίς οἶδε ποῖον ἄλλο ὄνομα εἶνε πεπρωμένον νὰ λάβῃ. Πρὸς τὰ πάντα σχεδὸν κατηντήσαμεν ψυχροὶ θεαταί, γέροντες κεκορεσμένοι, ἢ ἄνδρες ἀπογοητευμένοι. Τὴν φορὰν ταύτην εἴδομεν καὶ μίαν ἐξαίρεσιν. Πρὸ τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας ἐλύθη ἡ ἄλυσις τῆς ἐπιφυλακτικότητος καὶ χαρά, ναὶ χαρὰ πραγματικὴ ἀνέτειλε καὶ ἐπὶ τῶν μᾶλλον συννεφωμένων μετώπων. Ἦτο ἀρά γε ἀντανάκλασις τῆς αἰθρίας, ἥτις βασιλεύει ἐπὶ τῆς γαληνίου ὄψεως τοῦ εὐτυχοῦς πρεσβύτου; ἢ χαρὰ λαοῦ ἐκφράζοντος πρὸ τοῦ πατρὸς τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ἀγάπην του;

Ὁ βασιλεὺς Χριστιανὸς φέρει στολὴν ναυάρχου τοῦ δανικοῦ ναυτικοῦ καὶ τὸν ἑλληνικὸν μεγαλόσταυρον, ἡ δὲ βασίλισσα Λουΐζα σακχαρόχρουν μεταξίνην ἐσθῆτα μετ' ἰοχρόων παρυφασμάτων. Γίνονται αἱ τυπικαὶ συστάσεις· ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας ἀναγνωρίζει πολλοὺς παρουσιασθέντας αὐτῷ ἄλλοτε ἐνταῦθα ἢ ἐν Δανίᾳ καὶ τοῖς ἀπευθύνεται οἰκειότερον. Προσφέρονται ἀνθοδέσμαι πολύτιμοι, ὁ δὲ δήμαρχος προσφωνεῖ αὐτὸν οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεως, ἣν συμμερίζονται οἱ ἀκούοντες ἰδίᾳ τὰς λέξεις: «...Εὐφραίνεται δὲ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐξαιρετικῶς ὑποδεχομένη τὰς Ὑμετέρας Μεγαλειότητας κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς τελέσεως γεγονότος, ὅπερ τόσαι γενεαὶ ἑλληνικαὶ ἐν μαρτυρίοις ζήσασαι ἐπόθησαν καὶ ὠνειρεύθησαν. Πεποίθαμεν ὅτι ἡ εὐχὴ τῶν Ὑμετέρων Μεγαλειοτήτων, αὐτοπροσώπως διδομένη τοῖς μελλονύμφοις ἀσφαλίζει αὐτοῖς εὔδαιμον τὸ μέλλον ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους. Καλῶς ἦλθατε...»

Ἡ χαρὰ ζωγραφίζεται ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ εὐτυχοῦς πρεσβύτου, οὗτινος πάντες θαυμάζουσι τὸ εὐθυτενὲς ἀνάστημα καὶ τὸ εὐκίνητον σῶμα. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ διὰ τὴν βασίλισσαν, ἧς ἡ συμπαθὴς καὶ γλυκεῖα μορφὴ κρύπτει ὑπὸ ἀνθηρὸν ἐρύθημα ἔτη ἑβδομήκοντα καὶ πέντε.

Εὐτυχὴς καὶ οὗτος βασιλεύς, λαοῦ ἡρωϊκοῦ ἀλλ' ἐχοντός ὅπως καὶ ἡμεῖς τὴν πικρίαν μόνον καὶ τὴν ἐλπίδα ἐν τῇ καρδίᾳ. Ἔπαθε πολλὰ καὶ ἠγωνίσθη, ἀλλὰ οἱ βασιλικοί του πόθοι δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν τέκνων του, πρὸς ἃ ἡ τύχη διένειμε τοὺς θρόνους. Ὅταν ὁ Χριστιανὸς καὶ ὁ Γεώργιος ἐναγκαλίζονται κοινός τις παλμὸς θὰ ἀδελφώνῃ τὸ παράπονον καὶ θὰ σκιάζῃ τὴν παρὰ πάντων ζηλευομένην εὐτυχίαν των.

*

Τὴν ἐπαύριον νέα πάλιν κίνησις καὶ παράταξις καὶ νέοι συνωστισμοί. Ἔρχονται οἱ πρίγκιπες τῆς Οὐαλλίας. Ἀπὸ τῆς δεκάτης πρωϊνῆς ὥρας ἀνυπομονοῦσι τὰ πλήθη, ἵνα ἴδωσι τὸν μέλλοντα βασιλέα τῆς Ἀγγλίας καὶ τὴν προσφιλῆ τοῦ βασιλέως μας ἀδελφήν· ἀλλὰ τοὺς ἀναμένουσι μέχρι τῆς 1 μ. μ. ὥρας. Τέλος, ἔρχονται, ἔρχονται ἀγγέλλουσιν οἱ κανονιοβολισμοὶ καὶ τὸ ὡραῖον ζεῦγος διέρχεται, τὸ συνενοῦν τὴν ἀκμὴν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν χάριν καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς γυναικός. Ἡ δεξίωσις ἐγένετο ἧττον ἐπίσημος μετά τινας ὥρας, ὅτε τὸ δανικὸν καταδρομικὸν *Ἅγιος Θωμᾶς* κατέπλευσε φέρον τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως πρίγκιπα Βάλδεμαρ. Κατῆλθον ἐπίσης οἱ βασιλεῖς μετὰ τῶν ξένων των καὶ ὑπεδέχθησαν ἄνευ μὲν πομπῆς ἀλλὰ μετὰ πολλῆς ἀγάπης τὸν πολυφίλητον ἀδελφόν.

**

Καὶ ἤδη ἀνατέλλει ἡ ἡμέρα τῆς Παρασκευῆς καὶ εὑρίσκει τὴν πόλιν ἅπασαν τὰ ἑορτάσιμά της περιβεβλημένην. Χθὲς ἔτι ἐβασίλευεν ἀκαταστασία πανταχοῦ, ἀλλ' ὡς νὰ ἦλθε τὴν νύκτα μάγισσα καὶ ἔδωκε χεῖρα βοηθείας, τὰ πάντα εἶνε ἤδη ἐν τάξει, ἰδίᾳ ἐν τῇ προνομιούχῳ ὁδῷ τοῦ Σταδίου, δι' ἧς θὰ πορευθῇ εἰς τὰ μέλλοντα ἀνάκτορά της ἡ ποθητὴ μελλόνυμφος.

Ἡ ἀνησυχία τῆς προσδοκίας κατέχει τοὺς πάντας· πότε θὰ ἔλθῃ; πότε; Καὶ μόλις ἐπείσθησαν οἱ πολλοὶ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ πεζοδρόμια καὶ τὰ παράθυρα καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείψωσι τὸ γεῦμά των, ὅτε ἐβεβαιώθησαν ὅτι μόλις τὴν μεσημβρίαν ἀπέπλευσεν ἐκ Καλαμακίου ἡ φέρουσα τὴν νύμφην ναῦς.

Ἐκεῖθεν ἔρχονται ἀλλεπάλληλοι αἱ τηλεγραφικαὶ εἰδήσεις, χάρις δὲ εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅλοι ἐμάθομεν πῶς διῆλθε τὰς πρώτας ἐν Ἑλλάδι ὥρας ἡ ἐπίδοξος νύμφη, μετὰ πόσης συγκινήσεως τὴν ὑπεδέχθησαν ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἐν Κορίνθῳ, πόσον ἐνθουσιώδεις ὑπῆρξαν αἱ ἀνευφημίαι καὶ πόσον βροντώδεις καὶ ἀτελείωτοι αἱ ζητωκραυγαί. Πόσον δὲ γλυκεῖαι ἐκ τῆς ξηρᾶς οἱ ἀνταποδιδόμενοι πρῶτοι εἰς τὴν Ἑλλάδα χαιρετισμοὶ διὰ τοῦ μανδυλίου της, ὅπερ συχνὰ συχνὰ ἔφερεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, αὐτὴ καὶ αἱ ἀδελφαί της καὶ ἡ μήτηρ της ἡ πτωχὴ Αὐτοκράτειρα, ἡ πτωχὴ ναὶ καὶ δύσμοιρος, ἀφοῦ ἀγνοεῖ τις ἂν τὰ δάκρυά της εἶνε δάκρυα χάρμοσύνου συγκινήσεως ἢ καὶ αὐτὰ προέρχονται ἐκ τοῦ ἀτελευτήτου πένθους τῆς χηρείας της.

Τὴν πρωΐαν κατέπλευσεν ἐκεῖ ἡ *Ἀμφιτρίτη* φέρουσα τὸν βασιλέα καὶ τὸν διάδοχον, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ προϋπαντήσωσι τὴν νύμφην. Τὴν μεσημβρίαν ἀκριβῶς ἐξέπλευσαν ἐκ Κορίνθου, ἀφίκοντο δὲ ἐνταῦθα πρὸ ὀλίγης μόλις ὥρας.

Ἡ δεξίωσις ὑπῆρξε τι ἔξοχον· ἀκόμη κατέχομαι ὑπὸ συγκινήσεως, φίλε μου, διότι εἶδον δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πολλῶν καὶ διὰ βροχῆς ἀνθέων καὶ εὐχῶν ραινομένην τὴν γλυκεῖαν νέαν μας βασιλοπούλαν, ὅτε ἐν μέσῳ τῆς μεγάλης στρατιωτικῆς παρατάξεως τῆς ἀρχομένης ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ καὶ ληγούσης πρὸ τῶν ἀνακτόρων μετέβη εἰς αὐτά. Ποῦ εὑρέθη τόσος κόσμος ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τόση συγκίνησις εἰς ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον· τόσα ἄνθη, τόσος ἐνθουσιασμός;

Παρετήρει μετὰ στοργῆς τὴν νέαν μητέρα της, εἰς τὸ πλευρὸν τῆς ὁποίας ἐπωχεῖτο καὶ δειλὰ δειλὰ ἔστρεφε τὸ βλέμμα πρὸς τ' ἀριστερά, ὅπου εὐσταλὴς ἵππευεν ὁ ἐκλεκτός της. Ἄλλοτε ἔβλεπε περιέργως ἔνθεν κἀκεῖθεν, παντοῦ, μελετῶσα ἴσως τὰς φυσιογνωμίας τῶν μελλόντων ὑπηκόων της καὶ θωπευομένη ἐκ τῶν βλεμμάτων τῆς ἀγάπης, ἅτινα πάντες τῇ ἀπέτεινον.

Καλῶς ἦλθες· ἦτο τὸ γενικὸν σύνθημα, ἡ ἐκ πάντων τῶν στηθῶν ἐξερχομένη εὐτυχὴς ἔκφρασις. Καλῶς ἦλθες. Καὶ ἑκάστη ζητωκραυγὴ ἀπὸ τῶν μικρῶν στομάτων τῶν παιδίων, ἅτινα λευχειμονοῦντα τὴν ὑπεδέχθησαν καὶ τὴν ἠνθοβόλησαν ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ μέχρι τῶν ἐνθουσιωδῶν κραυγῶν τοῦ πλήθους, ὅπερ τὴν ἐκάλει εἰς τὸν ἐξώστην τῶν ἀνακτόρων ἵνα καὶ πάλιν τῇ εὐχηθῇ, ἑκάστη ζητωκραυγὴ ἐφαίνετο ὅτι διήγειρε ἐν τῇ τρυφερᾷ καρδίᾳ της νέα αἰσθήματα, διήνοιγε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της νέους κόσμους, οἵτινες εἴθε νὰ ἔχωσι γλυκὺν καὶ ἀνέφελον τὸν οὐρανόν, ὅπως ἦτο ἐκεῖνος ὅστις ἔσκεπε σήμεραν τὴν νέαν πατρίδα της, καὶ ὃν ἀπὸ τοῦ ἀνακτορικοῦ ἐξώστου προσέβλεπε μετὰ θάμβους ὡσεὶ προσευχομένη, ἐν ἐκστάσει....

Καλῶς ἦλθες, Σοφία, καλῶς ἦλθες, ἔκραζον πάντες καὶ εἰς τὴν εὐχὴν αὐτὴν τὴν τόσῳ ἐγκάρδιον, αἴγλη κατηύγαζε τὸ πρόσωπόν της· καὶ ἂς λέγουν, ὅτι μόνον ἀρχοντικιὰ καὶ καλὴ εἶνε ἡ Σοφία· ὄχι· ἦτο καὶ εὔμορφος μὲ τὴν ὑπερήφανον ἀλλὰ καὶ φιλομειδῆ στάσιν της, μὲ τὰ ὑγρά της ὄμματα, ἅτινα τίς οἶδε ἂν δὲν εἶνε προωρισμένα νὰ ἴδωσι τὸ γένος ἡμῶν μέγα καὶ εὐτυχὲς μίαν ἡμέραν, ὅσον ἡμεῖς τῇ εὐχόμεθα νὰ εἶνε σήμερον, αὔριον, πάντοτε!

Ἴμδ

ΜΗΤΕΡΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ

(Τῇ Πριγκιπίσσῃ Σοφίᾳ)

Μητέρα καὶ Πατρίδα ἂν ἄφησες μακρυά Σου,
Ἂς μὴ θολώσῃ δάκρυ γι' αὐτὸ τὰ βλέμματά σου·
Σύννεφο ἂς μὴν κρύψῃ τοῦ ἥλιου τὴν ἀχτίδα...
Μὲς 'στὴν καρδιά μας θάβρῃς μητέρα καὶ Πατρίδα.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΥΡΙΑΚΟΣ

ΦΟΝΕΥΣΕ ΤΗΝ

(Διήγημα)

I

Ἡ δυστυχὴς τρελὴ ἐξῆλθε τὴν στιγμὴν ἐκείνην γελῶσα σπασμωδικῶς, καὶ ἀπεμακρύνθη ὀλίγα βήματα....

— Εἶνε ἤδη τέσσαρα ἔτη, εἶπεν ὁ ἰατρός, τέσσαρα ἔτη ἀφ' ὅτου ἐδοκίμασα πρὸς θεραπείαν πάντα τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης παρεχόμενα μέσα, ἀλλ' οὐδεμία ἐλπὶς ὑπάρχει. Φρονῶ ὅτι τὰ μέλανα νέφη τὰ καλύπτοντα τὸ λογικόν της οὐδέποτε θὰ διασκεδασθῶσιν.

— Ἡ δυστυχής... τόσον νέα!...

— Μόλις εἶνε εἰκοσι καὶ ἓξ ἐτῶν. Τὴν ἐγνώρισα πολὺ μικράν. Νομίζω ὅτι βλέπω αὐτὴν μὲ τὴν ξανθήν της κόμην κυματίζουσαν ὑπὸ τὰς γλυκείας πνοὰς τοῦ Ζεφύρου, τρέχουσαν ὀπισθέν μου, μειδιῶσαν, πλήρη ζωῆς καὶ ἐνεργητικότητος, ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς συγκεκινημένος, ... Τίς ἤθελέ ποτε φανταδῆ, ὅτι ἡ πτωχὴ Αἴγλη θὰ ἐτρελαίνετο;...

Ἀπομακρυνθέντες τοῦ κήπου, ἐν ᾧ περιεπάτουν οἱ τρελοί, εἰσήλθομεν εἰς σκιερὰν ἀναδενδράδα ἐξ ἀκακιῶν, ἔρημον καὶ σιωπηλήν.

Ὁ ἰατρὸς ἀναγνώσας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου τὴν περιέργειαν, ὅπως μάθω τὴν ἱστορίαν τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου πλάσματος, ἐδιηγήθη μοι αὐτὴν ὡς ἑξῆς:

II

— Ἐν τινι χορῷ, ὃν ἔδωκα τὴν πέμπτην τῶν Ἀπόκρεων ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ὁ Μαυρίκιος Ἀλβάνης εἶδε κατὰ πρῶτον τὴν Αἴγλην καὶ ἠράσθη αὐτῆς ἐμμανῶς. Ἦν τεσσαρακοντούτης, ἡ δὲ Αἴγλη μόλις δεκαοκταέτις.

Ὁ Μαυρίκιος, γόνος πλουσιωτάτης οἰκογενείας, ἐξέλεξε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον καὶ ἐγένετο ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, διήγαγε δὲ ἐπὶ ἐκοσαν ἔτη βίον τρυφηλότητος, ἐν μέσῳ ὅμως τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, διετήρησε τὸν γενναῖον καὶ ἔντιμον χαρακτῆρα, δι' οὗ ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισεν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Μαυρίκιος ἀηδιάσας τὸ χαρτοπαίγνιον, τὰ θέατρα καὶ τὰς ἄλλας ἡδονάς, παρητήθη τῆς θέσεώς του καὶ ἐπεδόθη εἰς περιηγήσεις.

Ἀκριβῶς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐξ Ἀγγλίας ἠράσθη τῆς Αἴγλης. Ἂν καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ βίου του διῆλθεν ἐν μέσῳ τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν διασκεδάσεων, διετήρησεν ὅμως τὴν καρδίαν παρθένον, ἱκανὴν δηλαδὴ νὰ αἰσθανθῇ τοὺς παλμοὺς τοῦ ἀληθοῦς ἔρωτος.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, διέκειτο λίαν ἐχθρικῶς πρὸς τὰς γυναῖκας· ἐφρόνει, ὅτι ἅπασαι ἦσαν ὡς ἐκεῖναι, ἃς ἐγνώρισεν ἐν τῇ νεαρᾷ αὐτοῦ ἡλικίᾳ. Ὡς ἐκ τούτου ἐνῷ ἠράτο ἐμμανῶς τῆς νέας, τῆς ὡραιοτάτης καὶ πλήρους θελγήτρων, ἀλλ' ὀλίγον ζωηρᾶς, ἐνῷ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπε τὸν παράδεισον ἠνεῳγμένον, μόλις τῷ ἐπετράπη νὰ θλίψῃ τὴν χεῖρά της, ἀπεφάσισεν οὐχὶ νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν ὡς ἦτο λογικὸν νὰ ὑποθέσῃ τις, ἀλλὰ νὰ φύγῃ ὅσον τὸ δυνατὸν μακράν της.

Πρὸς ἐμὲ δὲ τὸν φίλον του, ἅμα τῷ ἐξέφρασα τὸν θαυμασμόν μου, ἀπήντησε.

— Φίλε μου, τὸ πάθος, ὅπερ ἤναψεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἡ Αἴγλη, εἶνε πάθος, ὅπερ ἡ ζωὴ ἡμῶν πολλάκις πληρόνει πολὺ ἀκριβά. Πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ἢ καὶ δέκα ἴσως ἡ Αἴγλη ἤθελεν ἐρασθῆ ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ θὰ τὴν ἐλάμβανον σύζυγόν μου... καὶ τότε θὰ ἦμην ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων... Ἀλλ' ὅταν δυστύχημά τι, ὡς αὐτό, τύχῃ ἡμῖν ἐν ἡλικίᾳ, καθ' ἣν ἡ ἀνοιξις τοῦ βίου παρῆλθε, γινώσκεις τί πρέπει νὰ κάμῃ τις;...

— Τί;

— Ἐκεῖνο, ὅπερ ἐγὼ θὰ κάμω. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀναχωρῶ δι' Ἀμερικήν, ἐνθα θὰ διαμείνω μέχρις ὅτου ἓξ ὁλοκλήρου σβεσθῇ... τὸ πάθος τὸ καταφλέγον τὴν καρδίαν μου.

— Πάντοτε ὑπῆρξες μάντις κακῶν...

— Εἶμαι λογικός. Ἔχω 22 ἔτη περισσότερα τῆς Αἴγλης. Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λευκαί, αἱ δὲ παρειαί μου ἤρξαντο ἤδη νὰ καλύπτωνται διὰ ρυτίδων. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ πιστεύσω, ὅτι νεᾶνις δεκαεπταέτις δύναται νὰ ἀφοσιωθῇ πρὸς ἐμὲ καὶ νὰ μοὶ προσφέρῃ ὁλόκληρον τὴν καρδίαν της; Τίς θὰ δυνηθῇ νὰ μοὶ ἀφαιρέσῃ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ Αἴγλη, ἡ πτωχὴ Αἴγλη, δὲν ἐθυσιάσθη ἕνεκα τῶν ἑκατομμυρίων μου;.. Ὡς ἐκ τούτου μετὰ δέκα ἡμέρας ἀπέρχομαι εἰς Ἀμερικήν, ἐὰν δὲ ἐντὸς 6 μηνῶν τὸ καταβιβρώσκον με πάθος δὲν ἐξαλειφθῇ, θὰ φονευθῶ, σὲ βεβαιῶ, θὰ φονευθῶ.

Ὁ Μαυρίκιος, μοὶ ἔλεγε πάντα ταῦτα μειδιῶν, ἀλλ' ἐγὼ ἐγνώριζον αὐτὸν καλῶς, καὶ ἤδη ἤμην πεπεισμένος περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του.

Καὶ βεβαίως ἤθελε πράξῃ τοῦτο, ἐὰν αἱ περιστάσεις δὲν μετέβαλλον τὰ σχέδιά του.

III

Ἡ Αἴγλη συνεδέετο διὰ στενῆς φιλίας πρὸς τὴν Μαρκησίαν Γ..., ἥτις μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτῆς ἰδιοτροπιῶν εἶχε καὶ τὴν τοῦ ἡνιοχεῖν. Αἱ δύο φίλαι συνοδευόμεναι ὑφ' ἑνὸς ἱππηκόου ἐπορεύοντο σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἐφ' ἁμάξης.

Ὁ Μαυρίκιος συνήθιζε νὰ πορεύηται ἔφιππος τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἵνα βλέπῃ τὴν Αἴγλην, χαιρετᾷ αὐτὴν καὶ θαυμάζῃ τὸ μειδίαμά της.

Ἡμέραν τινά, ἥτις κατὰ τὴν ἀπόφασίν του, ἦτο ἡ τελευταία, ὁ φίλος μου ἐπορεύθη ἔφιππος, κατὰ τὸ σύνηθες, πρὸς συνάντησιν τῆς Αἴγλης.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ φωναὶ τρόμου, φρίκης καὶ ἀπελπισίας, ἔπληξαν τὰ ὦτά του. Εἶδε τοὺς χωρικοὺς τρέχοντας τῇδε κἀκεῖσε, καὶ μακρόθεν τὴν ἅμαξαν τῆς Μαρκησίας προχωροῦσαν ὡς ἀστραπήν...

Οἱ ἵπποι ἀφνιάσαντες ἔρριψαν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν Μαρκησίαν, ὁ δὲ ἱππηκόος ἔκειτο αἱματόφυρτος· μόνη ἡ Αἴγλη εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς ἁμάξης, κρατοῦσα τὰ προσκεφάλαια καὶ φωνάζουσα. «Βοήθειαν! Βοήθειαν!...»

Ἀμέσως ὁ Μαυρίκιος ἐνόησε τί συνέβαινε. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἡ ἅμαξα, ἐν ᾗ εὑρίσκετο ἡ γυνή, ἧς τοσοῦτον ἐμμανῶς ἠράτο, ἢ θὰ κατεσυντρίβετο ἐπὶ βράχου ἢ θὰ ἔπιπτεν ἐντὸς ἀβύσσου. Ἄνευ λοιπὸν τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ ὁ Μαυρίκιος πηδᾷ ἐκ τοῦ ἐφιππίου, τρέχει πρὸς καταδίωξιν τῶν ἵππων καὶ ἁρπάζει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ. Ἡ ὁρμὴ τῶν ἵππων ἦν μεγίστη· πίπτει βαρέως μωλωπισθείς, ἀλλὰ ἐν τῇ πτώσει του μὲ ἡράκλειον χεῖρα ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ αὐτούς. Ἡ Αἴγλη ἐσώθη.....

Ἡ νεᾶνις τοσοῦτον συνεκινήθη ἐκ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τοῦ Μαυρικίου, ὥστε μέχρι τῆς ἐντελοῦς αὐτοῦ ἀναρρώσεως οὐδέποτε ἐγκατέλειψε τὸ προσκεφάλαιόν του, περιποιουμένη τὰς πληγάς, ἃς ὑπέστη ἐν τῇ φρικώδει ἐκείνῃ πάλῃ.

Ὅτε ὁ Μαυρίκιος ἰάθη, ἦτο βέβαιος ὅτι ἡ Αἴγλη θὰ ἀντήμοιβεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἔρωτός της. Καὶ δικαίως. Ἔσωσε τὴν ζωήν της, αὕτη δὲ πρὸς ἀνταμοιβὴν τοιαύτης μεγίστης θυσίας θὰ ἠδύνατο νὰ συγχωρήσῃ τὴν πολιὰν τοῦ κόμην.

Οὕτω λοιπὸν ὁ σκεπτικὸς Μαυρίκιος μετεβλήθη εἰς ἐραστήν, ὅστις ἐξαλλος ἐκ χαρᾶς ἤκουσε τὴν Αἴγλην λέγουσαν πρὸς αὐτὸν τὰς μυστηριώδεις καὶ οὐρανίους ταύτας λέξεις.

— Σὲ ἀγαπῶ.

Καὶ ἐνυμφεύθησαν.

IV

Ἐπὶ δύο ἔτη ὁ Μαυρίκιος ἦν ὁ εὐδαιμονέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Ἀκολούθως ὅμως ἔμαθεν, ὅτι ἡ Αἴγλη ἠράτο ξανθοῦ τινος νέου, πτωχοῦ καὶ δυστυχοῦς, ἄνευ καρδίας, ὃν ὁ Μαυρίκιος εἶχε πολλάκις εὐεργετήσει. Ὁ Μαυρίκιος δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ μειδιᾷ ψυχρῶς, ὡς πολλάκις εἶδον αὐτὸν οὕτω μειδιῶντα ἐν τῷ χαρτοπαιγνιδίῳ, ὅταν ἐν μιᾷ στιγμῇ ἔχανε μέγα ποσόν!...

Ἐπί τινα χρόνον προσεποιεῖτο, ὅτι ἠγνόει τὰ διατρέχοντα καὶ ἐξηκολούθει ἐπιδαψιλεύων εἰς τὴν Αἴγλην τὰς θωπείας του, ὡς καὶ πρότερον.

Πρωΐαν τινά, ἐνῷ πάντες ἐνόμιζον αὐτὸν ἐν τοῖς ἀγροῖς εὑρισκόμενον, ὡς ἔκαμνεν ὅλας σχεδὸν τὰς ἡμέρας ἐπί τινας ὥρας, αἴφνης εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἔνθα ἡ Αἴγλη καὶ ὁ Ἀλβέρτος, — οὗτως ἐκαλεῖτο ὁ ἀγνώμων ἐκεῖνος, — εὑρίσκοντο ὁμοῦ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ὑποψίας.

Οἱ δύο ἐρασταὶ ἠγέρθησαν, ἐκβαλόντες φωνὰς φόβου καὶ ἀμηχανίας.

Ὁ Μαυρίκιος ἐπλησίασε τὸν Ἀλβέρτον λίαν ψυχρῶς.

— Ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ σὲ φονεύσω ὡς σκύλον, εἶπε διὰ τοῦ τρομακτικοῦ αὐτοῦ μειδιάματος, ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ φανῶ γενναῖος ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ..., — καὶ ἐκβαλὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του δύο πιστόλια ἔδωκε τὸ ἓν εἰς τὸν Ἀλβέρτον, ὅστις ἐκ τοῦ φόβου ἵστατο ὡς ἀπολελιθωμένος· εἶτα δεικνύων πρὸς αὐτὸν τὴν Αἴγλην, εἶπε.

— Φόνευσέ την.

Ἡ Αἴγλη τρέμουσα, μὲ διακεκομμένην φωνὴν ἐζήτει συγχώρησιν.....

— Φόνευσέ την, ἐπανέλαβεν ὁ Μαυρίκιος

μὲ φωνὴν τρομακτικήν. Καὶ διηύθυνε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀλβέρτου ἀκριβῶς πρὸς τὸ στῆθος τῆς Αἴγλης, ἥτις ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ της εἶχε τεταμένους τοὺς βραχίονας πρὸς αὐτόν.

Ὁ Ἀλβέρτος κατάληφθεὶς ὑπὸ σπασμωδικοῦ τρόμου προσεπάθησε νὰ φύγῃ, ἀλλ' ὁ Μαυρίκιος ἔθηκε τὸ ἄλλο πιστόλιον ἐπὶ τοῦ κροτάφου του....

Τότε ὁ δειλὸς Ἀλβέρτος ἐπυροβόλησε κατὰ τῆς Αἴγλης.

Ἐνῷ δὲ ἔφευγε τρέμων, ἡ Αἴγλη γονυκλινὴς ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν της, οὐχὶ ὅμως πληγωμένη, διότι μόνον διὰ πυρίτιδος ἦν τὸ ὅπλον πεπληρωμένον.

Τότε ὁ Μαυρίκιος ἐστράφη πρὸς τὴν Αἴγλην καὶ παρατηρήσας αὐτὴν ἐπί τινας στιγμάς . . . . .

— Τοιοῦτος, Κυρία, εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ, τοιοῦτος εἶνε ὁ ἄνθρωπος, ὃν ἐπροτιμήσατε ἐμοῦ.

— Μαυρίκιε, Μαυρίκιε! Ἐφώνησεν ἐκείνη ὁρμῶσα πρὸς αὐτὸν ὡς ἐὰν ἦτο ἐξω φρενῶν.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀποθήσας αὐτὴν βιαίως, ἐξῆλθε καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν.

Ἔκτοτε οὐδεὶς πλέον ἔμαθέ τι περὶ αὐτοῦ.

V

— Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς μετὰ θλίψεως, ἡ Αἴγλη παρεφρόνησεν, οὐδὲν ἄλλο λέγουσα ἢ τὰς λέξεις, «Μαυρίκιε, συγχώρησόν με!»

(Κατὰ τὸ Ἰταλικὸν)

Γ. Δ. Κ.

Ὡς δεῖγμα τῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν ἀγάπης καὶ ἐπιδόσεως τοῦ μουσοτραφοῦς ἡγεμονίδου τῆς Σαξωνίας Μαίνιγγεν Βερνάρδου, ὅστις ἐριδόδόξησε καὶ κατώρθωσε νὰ συμπλέξῃ μετὰ τῶν σημάτων τῆς ἐνδόξου γενεᾶς αὐτοῦ χλωρὸν κλάδον δάφνης ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ, παραθέτομεν ἀπόσπασμα τῆς ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονηθείσης καὶ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐκδοθείσης μεταφράσεως τῆς Αἰμυλίας Γαλότττη. Τοῦ ποιήματος προτάσσονται τὰ ἑξῆς, ἐν οἷς κατοπτρίζεται ὁ νοῦς τοῦ μεταφραστοῦ καὶ διαφαίνονται μετὰ χάριτος καὶ ἀπερίττου ἀφελείας προκύπτοντα τὰ πρὸς ἡμᾶς αἰσθήματά του:

«Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς φιλόφρονος ὑποδοχῆς, ἧς ἐτυγε πέρυσι παρὰ τῇ ἑλληνικῇ δημοσιογραφίᾳ τὰ ὑπ' ἐμοῦ μεταφρασθέν δράμα τοῦ Σχιλλέρου: Ἡ συνωμοσία τοῦ Φιέσκου ἐν Γενούῃ, προσφέρω ἐφέτος εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν τὴν **Αἰμυλίαν Γαλότττη** τοῦ περιωνύμου Λέσσιγγ. Ἐνῷ τὸ πρῶτον εἶνε ἔργον τῆς νεότητος τοῦ κατόπιν τόσον μεγαλυφθέντος ποιητοῦ, τὸ δεύτερον ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Λέσσιγγ ἐν ὡρίμῳ ἡλικίᾳ, συγκαταλέγεται δὲ εὐλόγως μεταξὺ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς γερμανικῆς φιλολογίας

Ἡ δόξα τοῦ Λέσσιγγ, ὡς δραματικοῦ συγγραφέως, ἐγκειται πρὸ πάντων ἐν τούτῳ, ὅτι ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς ἐπικρατήσεως τῶν γαλλικῶν κανόνων περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ δράματος καὶ ὅτι ἐπανέφερε τὴν φυσικότητα ἐπὶ τῆς σκηνῆς στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς μελέτης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τοῦ μεγίστου δραματικοῦ τοῦ μεσαιῶνος, τοῦ δαιμονίου Σαικσπείρου. Ἡ ἐνέργεια τοῦ Λέσσιγγ ἔχει λοιπὸν οὐ μόνον φιλολογικὴν ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴν σημασίαν.

Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν προσεπάθησα νὰ τηρήσω τὴν φυσικότητα τοῦ πρωτοτύπου καὶ νὰ κάμω τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὁμιλῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὅπως ἤθελον ὁμιλήσει ἐν τῷ πραγματικῷ βίῳ.

Οἱ Ἕλληνες ἤρξαντο ἤδη προνοοῦντες ἀξιεπαίνως περὶ τῆς δραματικῆς τέχνης, πλάσματος τῶν ἀθανάτων προγόνων των. Ἐλπίζω ὅτι θὰ συμπεριλάβωσι καὶ τὴν τραγῳδίαν ταύτην εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς διδαχθησομένων ἔργων.

Ο Μεταφραστὴς

Παράδοξος ἀληθῶς, εἴπομεν καὶ ἄλλοτε, φιλοδοξία διὰ ξένον πρίγκιπα τὸ νὰ συμμερίζηται τοὺς πόθους ἡμῶν καὶ νὰ μοχθῇ ὑπὲρ τῆς πραγματώσεως αὐτῶν, ὅτε μὲν σκεπτόμενος περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι δραματικῆς τέχνης, ὅτε δὲ φιλοδωρῶν τῇ Ἑλληνικῇ σκηνῇ, ὑπὸ σεμνὴν καὶ εὐπρεπῆ περιβολήν, τὰ ἀριστουργήματα τοῦ μεγάλου συμπατριώτου του Λέσσιγγ. Παράδοξος φιλοδοξία θὰ φαίνηται, ἴσως καὶ παρ' ὀλίγων μόνον θὰ ἐννοῆται ἀλλὰ μεταξὺ τούτων εἴμεθα σύμπαντες οἱ πτωχοὶ ἐργάται τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, οἵτινες τὴν πρὸς ἡμᾶς ἄμιλλαν θεωροῦμεν ὑψίστην τιμὴν καὶ σεμνυνόμενοι ἀποκαλοῦμεν κατάκτησιν τῶν καρδιῶν μας.

Ἴσως ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ ἐν μέσῳ ἡμῶν ἄφιξις τοῦ ἑλληνομαθοῦς πρίγκιπος γεννᾷ τὴν ἐνθουσιώδη ἔκφρασιν. Εὐχερὴς ἡ ἐξήγησις: Μεταξὺ τῶν βλεμμάτων τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς περιεργείας, ἅτινα θὰ προκαλοῦσιν οἱ αὐτοκρατορικοὶ καὶ βασιλικοὶ ἡμῶν ξένοι, ὁ παρατηρητὴς ἂς διακρίνῃ πρὸς τίνα θὰ ἀποστείνωνται τὰ βλέμματα τῆς ἀγάπης.

ΑΙΜΥΛΙΑ ΓΑΛΟΤΤΗ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ Β'

ΚΟΝΤΗΣ, ΠΡΙΓΚΗΨ

ΠΡΙΓΚΗΨ. Καλὴν ἡμέραν, Κόντη. Πῶς ἔχετε; Πῶς εἶνε ἡ καλλιτεχνία;

ΚΟΝΤΗΣ. Πρίγκηψ, ἡ καλλιτεχνία ζητεῖ ἄρτον.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Τοῦτο δὲν εἶνε καλόν, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ γίνεται — βεβαίως ὄχι εἰς τὴν μικρὰν χώραν μου. — Ἀλλὰ πρέπει ἐπίσης ὁ καλλιτέχνης καὶ νὰ *θέλῃ* νὰ ἐργασθῇ.

ΚΟΝΤΗΣ. Νὰ ἐργασθῇ; Αὐτὸ εἶνε ὁ πόθος του. Μόνον, ὅταν εἶνε ἠναγκασμένος νὰ ἐργάζεται παραπολύ, τότε δύναται ν' ἀπολέσῃ τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ἐννοῶ· ὄχι νὰ ἐργάζεται πολλά, ἀλλὰ πολύ: ὀλίγον, ἀλλὰ μετὰ ζέσεως. — Δὲν ἔρχεσθε ὅμως μὲ κενὰς τὰς χεῖρας;

ΚΟΝΤΗΣ. Φέρω τὴν εἰκονογραφίαν, τὴν ὁποίαν διετάξατε, Ὑψηλότατε. Φέρω δὲ μίαν ἄλλην ἀκόμη, τὴν ὁποίαν δὲν διετάξατε, ἀλλ' ἥτις ἀξίζει νὰ παρατηρηθῇ.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ἡ δὲ πρώτη εἶνε; — Μόλις δύναμαι νὰ ἐνθυμηθῶ.

ΚΟΝΤΗΣ. Ἡ κόμησσα Ὀρσίνα.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ἀληθές. — Αὐτὴ ἡ παραγγελία ὅμως σᾶς ἐδόθη πρὸ πολλοῦ.

ΚΟΝΤΗΣ. Ἑκάστην ἡμέραν αἱ ὡραῖαι δέσποιναι ρας δὲν εἶνε διατεθειμέναι νὰ ζωγραφίζωνται. Ἀπὸ τριῶν μηνῶν μίαν φορὰν μόνον ἡ κόμησσα ἠδυνήθη ν' ἀποφασίσῃ νὰ λάβῃ θέσιν ἀπέναντί μου.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ποῦ εἶνε αἱ εἰκόνες;

ΚΟΝΤΗΣ. Εἰς τὸν προθάλαμον, πηγαίνω νὰ τὰς φέρω.

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ἡ εἰκών της; — Ἔστω! — Ἡ εἰκών της δὲν εἶνε τοὐλάχιστον αὐτὴ ἡ ἰδία. Καὶ ἴσως θὰ ἐπανεύρω πάλιν εἰς τὴν εἰκόνα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν βλέπω πλέον εἰς τὸ πρόσωπον. — Δὲν θέλω ὅμως, νὰ τὸ ἐπανεύρω. — Τί βαρετὸς ζωγράφος! Φαίνεται ὡς νὰ τὸν ἐδωροδόκησε. — Καὶ ἂν ἀκόμη τοῦτο ἦτο! Ἐὰν μία ἄλλη εἰκὼν ζωγραφηθεῖσα μετ' ἄλλων χρωμάτων καὶ ἐπὶ ἄλλου πλαισίου ἤθελε νὰ κενώσῃ πάλιν χάριν *αὐτῆς* τὴν θέσιν ἐντὸς τῆς καρδίας μου; — τῇ ἀληθείᾳ, πιστεύω, ὅτι θὰ ἦμην εὐχαριστημένος. Ὅτε ἠγάπων ἐκεῖ, ἤμην πάντοτε τόσον ἐλαφρός, τόσον φαιδρός, τόσον εὔθυμος... Τώρα δὲ εἶμαι τὸ ἐναντίον ὅλων τούτων. — Ἀλλ' ὄχι, ὄχι, ὄχι! Εὐαρεστότερον ἢ μὴ εὐαρεστότερον — εἶμαι καλλίτερα, ὅπως εἶμαι.

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΠΡΙΓΚΗΨ, ΚΟΝΤΗΣ

μετὰ τῶν εἰκόνων, ὧν τὴν μίαν θέτει ἐστραμμένην πρὸς ἐδώλιόν τι.

ΚΟΝΤΗΣ. (*τοποθετῶν τὴν ἄλλην εἰκόνα*) Παρακαλῶ, Πρίγκηψ, νὰ λάβετε ὑπ' ὄψιν τοὺς περιορισμοὺς τῆς ἡμετέρας καλλιτεχνίας. Πολλὰ ἐκ τῶν μᾶλλον ἐλκυστικῶν τῆς καλλονῆς ὑπερβαίνουσιν ἐντελῶς τὰ ὅρια τῆς τέχνης. — Σταθῆτε πρὸς τὰ ἐκεῖ.

ΠΡΙΓΚΗΨ (*ἀφοῦ παρετήρησε τὸ ζωγράφημα ἐπί τινα καιρόν.*) Ἔξοχον, Κόντη — ἐξαίρετον! — Τοῦτο λέγω διὰ τὴν καλλιτεχνίαν σας, διὰ τὸν χρωστῆρά σας. — Ἀλλ' ἐκολακεύσατε, Κόντη, ἐκολακεύσατε καθ' ὑπερβολήν!

ΚΟΝΤΗΣ. Τὸ πρωτότυπον, ὡς μοὶ ἐφάνη, δὲν ἦτο τῆς γνώμης ταύτης. Καὶ τωόντι δὲν ἐκολάκευσα περισσότερον, ἢ ὅσον ἡ καλλιτεχνία πρέπει νὰ κολακεύῃ. Ἡ καλλιτεχνία πρέπει νὰ ζωγραφίζῃ ὅπως ἡ πλάτουσα φύσις — ἐὰν ὑπάρχῃ τοιαύτη — ἐφαντάσθη τὴν εἰκόνα: ἄνευ τῆς παρακμῆς ἐκείνης, τὴν ὁποίαν παράγει ἀναποφεύκτως ἡ ἀνθισταμένη ὕλη, ἄνευ τῆς φθορᾶς, δι' ἧς ὁ χρόνος ἀγωνίζεται κατ' αὐτοῦ.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ὁ ἐμβριθὴς καλλιτέχνης ἀξίζει τὸ διπλάσιον. — Πλὴν τὸ πρωτότυπον, λέγετε, ἐνόμιζε μολαταῦτα...

ΚΟΝΤΗΣ. Συγχωρήσατε, Πρίγκηψ. Τὸ πρωτότυπον εἶνε προσωπικότης, ἥτις ἐπιβάλλει εἰς ἐμὲ σεβασμόν. Δὲν ἤθελον νὰ εἴπω ἀπρεπές τι κατ' αὐτῆς.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ὅσον σᾶς ἀρέσκει! — Καὶ τί εἶπε τὸ πρωτότυπον;

ΚΟΝΤΗΣ. Εἶμαι εὐχαριστημένη, εἶπεν ἡ κόμησσα, ἐὰν δὲν φαίνωμαι ἀσχημοτέρα.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ὄχι ἀσχημοτέρα; — Ὦ, τὸ ἀληθὲς πρωτότυπον!

ΚΟΝΤΗΣ. Καὶ τὸ εἶπε μεθ' ἑνὸς ὕφους . . . τοῦ ὁποίου, ἐννοεῖται δὲν δεικνύει οὔτε ἔχνος, οὔτε δίδει ἰδέαν ἡ εἰκὼν της αὐτή.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἐνόουν καὶ ἐγώ! Ἰδοὺ ἀκριβῶς ποῦ εὑρίσκω τὴν ἄπειρον κολακείαν. — Ὦ, τὸ γνωρίζω αὐτὸ τὸ ὑπερήφανον, χλευαστικὸν ὕφος, ὅπερ ἤθελε παραμορφώσει καὶ τὸ πρόσωπον μιᾶς Χάριτος ἀκόμη! — Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ὡραῖον στόμα, συστελλόμενον ὀλίγον χλευαστικῶς, γίνεται πολλάκις ἕνεκα τούτου ὡραιότερον. Ἀλλά, ἐννοήσατέ με καλῶς — *ὀλίγον*: ἡ συστολὴ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ μορφασμός, ὡς εἰς αὐτὴν τὴν κόμησσαν. Οἱ ὀφθαλμοὶ πρέπει νὰ ἐποπτεύωσι τὸν ἀκόλαστον χλευαστὴν — ὀφθαλμοί, οἷους ἡ καλή μας κόμησσα δὲν ἔχει διόλου, δὲν ἔχει οὐδὲ κἂν ἐδῶ, εἰς τὴν εἰκόνα.

ΚΟΝΤΗΣ. Ὑψηλότατε, μοῦ κακοφαίνεται πολύ.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Καὶ διατί; Ὅ,τι καλὸν δύναται νὰ παραγάγῃ ἡ καλλιτεχνία ἐκ τῶν ὡς Μεδούσης μεγάλων, προσεχόντων, ἀτενῶν, ἀμετακινήτων ὀφθαλμῶν τῆς κομήσσης, αὐτό, Κόντη, τὸ ἐξετελέσατε μετ' ἀκριβείας. — Μετ' ἀκριβείας, λέγω; — Ὀλιγωτέρα ἀκρίβεια θὰ ἦτο ἐδῶ μεγαλητέρα. Διότι — εἰπέτε σεῖς ὁ ἴδιος, Κόντη — δύναταί τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῆς εἰκόνος ταύτης τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου; Καὶ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ εἶνε. Τὴν ὑπερηφάνειαν μετεβάλετε εἰς ἀξιοπρέπειαν, τὴν χλεύην εἰς μειδίαμα, τὸν δὲ κατηφῆ ρεμβασμὸν εἰς πρᾶξιν μελαγχολίαν.

ΚΟΝΤΗΣ (*ὀλίγον δυσηρεστημένος.*) Ἄ, Πρίγκηψ... ἡμεῖς οἱ ζωγράφοι ὑπολογίζομεν, ὅτι ἡ περατωθεῖσα εἰκὼν θὰ εὕρῃ τὸν ἐραστὴν τόσον θερμόν, ὅσον ἦτο ὅτε τὴν παρήγγειλε. Ζωγραφίζομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἔρωτος, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἔρωτος μόνον ἔπρεπε νὰ μᾶς κρίνωσι.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ἔ λοιπόν, Κόντη, — διατί δὲν ἤλθετε ἕνα μῆνα πρότερον; — Θέσατέ την κατὰ μέρος. — Ἡ δὲ ἄλλη εἰκών;

ΚΟΝΤΗΣ (*φέρων αὐτήν, ἐνῷ ἀκόμη τὴν κρατεῖ ἐστραμμένην.*) Εἶνε ἐπίσης γυναικεία προσωπογραφία.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Θὰ ἐπροτίμων σχεδόν . . . νὰ μὴ τὴν ἴδω διόλου. Διότι πρὸς τὸ ἰδανικὸν ἐδῶ (*δεικνύων τὸ μέτωπόν του*), ἢ μᾶλλον ἐδῶ (*δεικνύων τὴν καρδίαν του*), δὲν δύναται νὰ ὁμοιάζῃ. — Θὰ ἐπεθύμουν, Κόντη, νὰ θαυμάσω τὴν τέχνην σας ἐπὶ ἄλλων ἀντικειμένων.

ΚΟΝΤΗΣ. Καλλιτεχνία μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος ὑπάρχει, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως ἀντικείμενον ἀξιοθαυμαστότερον τούτου.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Στοιχηματίζω λοιπόν, Κόντη, ὅτι εἶνε αὐτὴ ἡ κυρίαρχος τοῦ καλλιτέχνου. (*Ἐνῷ ὁ ζωγράφος μεταστρέφει τὴν εἰκόνα.*) Τί βλέπω! Τὸ ἔργον σας, Κόντη, ἢ τὸ ἔργον τῆς φαντασίας μου; — ἡ Αἰμυλία Γαλότττη!

ΚΟΝΤΗΣ. Πῶς; Πρίγκηψ; Γνωρίζετε αὐτὸν τὸν ἄγγελον;

ΠΡΙΓΚΗΨ (*ζητῶν νὰ κρατήσῃ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀποστρέψῃ τὸ ὄμμα ἀπὸ τῆς εἰκόνος.*) Μόνον ὀλίγον . . . ὅσον ἀρκεῖ ἵνα τὴν ἀναγνωρίσω. — Πρὸ τινῶν ἑβδομάδων τὴν ἀπήντησα τυχαίως μετὰ τῆς μητρός της εἰς ἑσπερίδα. Κατόπιν τὴν εὗρον μόνον εἰς ἐρημοτέρους τόπους, ὅπου δὲν εἶνε εὐπρεπές . . . νὰ χάσκῃ τις. — Γνωρίζω καὶ τὸν πατέρα της. Δὲν εἶνε φίλος μου. Εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις ἀντέστη πλειότερον κατὰ τῶν ἀξιώσεών μου ἐπὶ τῆς Σαβιονέττας, — Γέρων μαχαιρᾶς, ὑπερήφανος καὶ ἀπότομος, ἀλλ' ὅμως τίμιος καὶ καλός.

ΚΟΝΤΗΣ. Ὁ πατήρ! Ἀλλ' ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς κόρης.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Μὰ τὸν Θεόν! Ὡς νὰ τὴν εἴχετε ἀποσπάσει ἐκ τοῦ καθεπτρου! (*ἐξακολουθῶν νὰ προσηλόνῃ τὸ ὄμμα ἐπὶ τοῦ ζωγραφήματος.*) Ὦ, τὸ ἠξεύρετε καλῶς, Κόντη, ὅτι τότε ἀκριβῶς ἐπαινοῦμεν τὸν καλλιτέχνην, ὅταν λησμονῶμεν τὸν ἔπαινον, βλέποντες τὸ ἔργον του.

ΚΟΝΤΗΣ. Μόλα ταῦτα τοῦτο μὲ ἀφῆκε λίαν δυσηρεστημένον κατ' ἐμαυτοῦ. — Καὶ ὅμως εἶμαι πάλιν πολὺ εὐχαριστημένος μὲ αὐτὴν τὴν δυσαρέσκειαν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου. — Ἄ! διατὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ζωγραφίζωμεν ἀμέσως διὰ τῶν ὀφθαλμῶν! Κατὰ τὴν μακρὰν ὁδὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ διὰ τῆς χειρὸς εἰς τὸν χρωστῆρα — πόσα χάνονται! — Ἀλλὰ — ὅπως λέγω — διάτι ἠξεύρω τί ἐχάθη ἐδῶ, καὶ πῶς ἐχάθη καὶ διατί *ἔπρεπε* νὰ χαθῇ: δι' αὐτὸ τοῦτο ὑπερηφανεύομαι καὶ ὑπερηφανεύομαι περισσότερον ἢ δι' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἀφῆκα νὰ χαθῇ. Ἐπειδὴ ἐξ ἐκείνου διαβλέπω μᾶλλον ἢ ἐκ τούτου, ὅτι εἶμαι τῳόντι μέγας ζωγράφος, ἀλλ' ὅτι μόνον *ἡ χεὶρ μου* δὲν εἶνε πάντοτε τοιοῦτος. — Ἢ νομίζετε, Πρίγκηψ, ὅτι ὁ Ραφαῆλος δὲν ἤθελε γίνῃ ὁ μεγαλοφυέστατος τῶν ζωγράφων καὶ ἂν κατὰ δυστυχίαν ἤθελε γεννηθῇ ἄνευ χειρῶν; — Τί φρονεῖτε, Πρίγκηψ;

ΠΡΙΓΚΗΨ (*ἀποστρέφων μίαν στιγμὴν τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς εἰκόνος*) Τί λέγετε, Κόντη; — Τί θέλετε νὰ μάθετε;

ΚΟΝΤΗΣ. Ὦ, τίποτε, τίποτε!... Περιττολογία! — Ἡ ψυχή σας, ὁλόκληρος τὸ βλέπω, συνεκεντροῦτο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας. Ἀγαπῶ τοιαύτας ψυχὰς καὶ τοιούτους ὀφθαλμούς.

ΠΡΙΓΚΗΨ (*προσποιούμενος ψυχρότητα*). Λοιπόν, Κόντη... συγκαταλέγετε πῳόντι τὴν Αἰμυλίαν Γαλότττη μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἐξόχων καλλονῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως;

ΚΟΝΤΗΣ. Τί; μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἐξόχων; μεταξὺ τῶν ἐξοχωτέρων τῆς ἡμετέρας πόλεως; — Μὴ περιπαίζετε, Πρίγκηψ. Ἡ καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τοῦτον *εἴδετε* τόσον ὀλίγον, ὅσον *ἠκούσατε*.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Φίλε Κόντη — (*διευθύνων πάλιν τὸ βλέμμα πρὸς τὴν εἰκόνα*). Πῶς δυνάμεθα νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας; Πράγματι, ὁ ζωγράφος μόνον εἶνε ἱκανὸς νὰ κρίνῃ τὴν ὡραιότητα.

ΚΟΝΤΗΣ. Καὶ ἡ αἴσθησις ἑκάστου πρέπει λοιπὸν νὰ περιμένῃ τὴν κρίσιν τοῦ ζωγράφου; — Ἂς ὑπάγῃ εἰς μοναστήριον, ὅστις θέλει νὰ μανθάνῃ δι' ἡμῶν τί εἶνε ὡραῖον! — Ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ὡς ζωγράφος, Πρίγκηψ. Εἶνε μία ἐκ τῶν μεγαλητέρων εὐδαιμονιῶν τῆς ζωῆς μου, ὅτι ἡ Αἰμυλία ἔλαβε θέσιν ἀπέναντί μου. Αὐτὴ ἡ κεφαλή, αὐτὸ τὸ πρόσωπον, αὐτὸ τὸ μέτωπον, αὐτοὶ οἱ ὀφθαλμοί, ἡ ῥίς, τὸ στόμα, τὸ στῆθος, τὸ ἀνάστημα, ὅλον αὐτὸ τὸ σῶμα εἶνε ἔκτυπον τῆς γυναικείας ὡραιότητος ἡμόνη σπουδή μου. — Τὴν ζωγραφίαν, πρὸ τῆς ὁποίας ἐκάθησεν, ἔλαβεν ὁ ἀποδημῶν πατήρ της. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀντίτυπον . . .

ΠΡΙΓΚΗΨ (*στρεφόμενος ταχέως πρὸς αὐτόν.*) Λοιπόν, Κόντη; δὲν ἐδόθη, ἐλπίζω;

ΚΟΝΤΗΣ. Εἶνε δι' ὑμᾶς Πρίγκηψ, ἐὰν σᾶς ἀρέσκῃ.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ἐὰν μοὶ ἀρέσκῃ! — (*μειδιῶν*). Αὐτὴν τὴν μελέτην σας ἐπὶ τῆς γυναικείας ὡραιότητος, Κόντη, πῶς θὰ ἠδυνάμην νὰ κάμω καλλίτερον, ἢ καθιστῶν αὐτὴν ἰδικήν μου μελέτην; — Ἐκεῖ, τὸ ζωγράφημα ἐκεῖνο, λάβετέ το μεθ' ὑμῶν... ἵνα παραγγείλετε πλαίσιον δι' αὐτό.

ΚΟΝΤΗΣ. Πολὺ καλά.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Τόσον ὡραῖον, τόσον πολύτιμον, ὅσον ὁ γλύπτης δύναται νὰ τὸ ἐκτελέσῃ. Θὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν πινακοθήκην. — Ἀλλὰ τοῦτο... μένει ἐδῶ. Δι' ἓν μελέτημα δὲν κάμνει τις δυσκολίας. — Αὐτὸ δὲν κρεμᾶται, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶνε πρόχειρον. — Σᾶς εὐχαριστῶ, Κόντη, σᾶς εὐχαριστῶ πολύ. — Καὶ ὅπως σᾶς εἶπον, εἰς τὴν ὡραίαν μου ἡ καλλιτεχνία δὲν πρέπει νὰ ζητῇ ἄρτον — ἐκτὸς ἐὰν δὲν ἔχω πλέον ἐγὼ ὁ ἴδιος. — Στείλατε, Κόντη, εἰς τὸν ταμίαν μου, ὅστις θὰ πληρώσῃ τὴν ἐξόφλησιν διὰ τὰς δύο εἰκονογραφίας... ὅ,τι θέλετε. Ὅσον καὶ ἂν θέλετε, Κόντη.

ΚΟΝΤΗΣ. Ἀρχίζω σχεδὸν νὰ φοβῶμαι, μήπως θέλετε ν' ἀνταμείψετε τοιουτοτρόπως καὶ ἄλλο τι ἀκόμη ἢ τὴν καλλιτεχνίαν.

ΠΡΙΓΚΗΨ. Ὦ τί ζηλότυπος καλλιτέχνης! Ὄχι δά! — Ἀκούσατε Κόντη, λάβετε, ὅσα θέλετε (ὁ *Κόντης ἐξέρχεται.*)

ΣΚΗΝΗ Ε'

ΠΡΙΓΚΗΨ

Ὅσα θέλει; — (*πρὸς τὴν εἰκόνα*). Ἀντὶ τῆς ὑψίστης τιμῆς θὰ σὲ ἠγόραζον ἀκόμη παραπολὺ εὐθηνήν; — Ἄ, ὡραῖον ἔργον τῆς καλλιτεχνίας! εἶνε ἀληθές, ὅτι σὲ κατέχω; — Ἐὰν ἠδυνάμην νὰ κατέχω καὶ σέ, ὡραιότερον ἀριστούργημα τῆς φύσεως! — Πόσα ζητεῖς δι' αὐτό, τιμιά μῆτερ; Τί θέλεις σύ, σκυθρωπὲ γέρων; Εἰπὲ μόνον τὸ ποσόν, εἰπέτε το! — Προτιμότερον θὰ μοὶ ἦτο, νὰ σὲ ἀγοράσω, μάγισσα, παρὰ σοῦ τῆς ἰδίας! — Ὁποῖος ὀφθαλμός, πλήρης χάριτος καὶ μετριοφροσύνης! Ὁποῖον στόμα! — Καὶ ὅταν ἀνοίγεται ἵνα ὁμιλήσῃ, ὅταν μειδιᾷ αὐτὸ τὸ στόμα! — Ἀκούω βήματα. — Εἶμαι ἀκόμη παραπολὺ ζηλότυπος διὰ σέ. — (*στρέφων τὴν εἰκόνα πρὸς τὸν τοῖχον*). Θὰ εἶνε ὁ Μαρινέλλης. Ἐὰν δὲν τὸν εἶχον προσκαλέσῃ! Ὁποίαν πρωΐαν θὰ διηρχόμην!

HENRY GREVILLE

ΑΙ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΙ

ΤΗΣ ΡΑΙΣΑΣ

(Συνέχεια)

ΛΗ'.

Τῆς ἐθιμοτυπίας ἀπαγορευούσης εἰς τὸν ὑπηρέτην νὰ καθήσῃ ἐνώπιον τῶν κυρίων του, ἐκτὸς ἐὰν πρόκηται περὶ ὑπηρεσίας, ὁ

Βασίλης ἔστη ὄρθιος μὲ τὸν πῖλόν του εἰς τὴν χεῖρα, ἐν στάσει ἀνθρώπου ἀναμένοντος προσταγάς.

— Εἶνε ἀληθές, Βασίλη, εἶπεν ἡ Ραϊσά, ὅτι ὑπηρέτησες τὸν ἀνδράδελφόν μου Μαρσώφ, ὅταν ἀπέθανεν;

Ὠχρότης φοβερὰ ἐπεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀμαξηλάτου. Ἠτένισε πρὸς τὴν θύραν, εἶτα πρὸς τὸ παράθυρον καὶ τέλος, βήχων ἐντὸς τῆς χειρός του, ὅπως κρύψῃ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς φωνῆς, καταστάθείσης αἰφνιδίως βραχνῆς·

— Εἶνε ἀληθές, κυρία, εἶπεν.

— Ἔμαθον ὅτι σὺ ὡδήγεις τὴν ἁμαξάν του κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ δυστυχήματος.

Ἡ Ραϊσὰ ὡμίλει μετὰ τόσης γαλήνης, ὥστε ὁ ἀμαξηλάτης ἀνέλαβε θάρρος, νομίζων ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἱκανοποιήσῃ ἁπλῆν γυναικείαν περιέργειαν.

— Καὶ τοῦτο εἶνε ἀληθές, κυρία.

— Πότε ἐνόησες ὅτι ὁ κύριός σου εἶχεν ἀποθάνῃ; εἶπεν ἡ κόμησσα χωρὶς νὰ παρατηρῇ τὸν ὑπηρέτην της. Ἔπαιζε μὲ τὰς ταινίας τοῦ ἀλεξηλίου της καὶ δὲν ἐδείκνυε πόσῳ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον.

— Ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, ἀπήντησεν ὁ Βασίλης μετὰ τρεμούσης ἐπὶ μᾶλλον φωνῆς, ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν οἶκον τῆς πόλεως καὶ εἰδοποίησαν τὸν κύριον ὅτι ἔπρεπε νὰ κατέλθῃ.

— Τότε μόνον; Κατὰ τὴν πορείαν ὁ κύριος δὲν ὡμίλησε;

— Σπανίως ὡμίλει καθ' ὁδόν, εἶπεν ὁ Βασίλης· ἄλλως, μὲ τὸ ψῦχος ἐκεῖνο.....

— Πόσην ὥραν εἶσθε καθ' ὁδόν;

Ὁ Βασίλης παρετήρησε μετὰ πλειοτέρας προσοχῆς τὴν Ραϊσάν, πάντοτε ἀπαθῆ, καὶ ἀνεξήγητος τρόμος κατέλαβε τὰ μέλη του.

— Δὲν ἔδωκα προσοχήν, ἀπεκρίθη μετὰ ὀλιγωτέρας πεποιθήσεως.

— Κατὰ ποίαν ὥραν εἴχετε ἀναχωρήσει;

— Περὶ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἑσπέρας.

— Ἐφθάσατε....;

— Τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν.

— Εἴχετε ἀνάγκην τεσσάρων ὡρῶν καὶ ἡμισείας ὅπως διατρέξητε εἴκοσι πέντε βέρστα;

Ἡ Ραϊσὰ δὲν ἔπαιζε πλέον μὲ τὸ ἀλεξήλιόν της, τὸ βλέμμα της ἐζήτει τὸ βλέμμα τοῦ Βασίλη.

— Ὁ κύριος κατέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰβὰν Μορόζα, εἶπεν ἀνακτῶν ἀμυδράν τινα ἐλπίδα.

Βαθεῖα σιγὴ ἐπῆλθεν ἐν τῷ μικρῷ ἐκείνῳ δωματίῳ, τόσον βαθεῖα, ὥστε ἠκούετο τὸ τὶκ-τὰκ τοῦ ὡρολογίου τῆς Ραϊσᾶς.

— Δὲν ἐσταματήσατε εἰς ἄλλο μέρος;

— Ὄχι, κυρία, εἶπεν ὁ ἁμαξηλάτης κύπτων τὴν κεφαλήν.

Ὁ Τήχων, κάτωχρος ἐκ τοῦ τρόμου, ἀναλογιζόμενος ὁποίας διαταγὰς θὰ ἐλάμβανε παρὰ τῆς κυρίας του, ἤκουε σιωπῶν.

Μετὰ βραχεῖαν σιγήν, ἡ Ραϊσὰ ἐξηκολούθησε μὲ φωνὴν ἤρεμον καὶ σταθερὰν:

— Ὁ γέρων αὐτὸς διϊσχυρίζεται ὅτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν, μετὰ τὴν ἑβδόμην ὥραν, σὲ εἶδεν εἰς τὸ δάσος ὁμιλοῦντα μετὰ τοῦ Μορόζα.

Ὁ Βασίλης παρετήρησε μετ' ἀπελπισίας περὶ αὐτὸν· οἱ ἄγριοι ὀφθαλμοί του προσηλώθησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Ραϊσᾶς, ἀλλ' ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὸ πλῆρες τόλμης καὶ ἀποφάσεως βλέμμα της. Ἠννόησε βεβαίως ὅτι δὲν τὸν ἐφοβεῖτο.

— Τίς εἶπε τοῦτο; ἠρώτησε μετὰ βραχνῆς φωνῆς. Σύ, γέροντα; Εἰς τὴν ἡλικίαν σου καὶ τόσον ἐγγὺς τοῦ θανάτου, δὲν φοβεῖσαι τὴν θείαν δικαιοσύνην καὶ ψεύδεσαι οὕτω;

— Μὴ βλασφημῆς, ἀνεφώνησεν ὁ Τήχων· μὴ ἐπικαλῆσαι εἰς μάτην τὴν θείαν δικαιοσύνην. — Ἤμην εἰς τὸ δάσος ὅταν κατεβιβάσατε τὸν κύριον ἀπὸ τοῦ ἐλκήθρου του, ἤμην ἐπίσης ὅταν τὸν ἀνεβιβάσατε πάλιν... γνωρίζω τὰ πάντα.

Ὁ Βασίλης ἤγειρεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν.

— Ἐὰν γνωρίζῃς τὰ πάντα, εἶπε, πότε ἠξεύρεις ποῖος ἀπεκοίμισε τὸν κύριον καὶ ποία χεὶρ μὲ ἠνάγκασε νὰ γίνω ἐγκληματίας.

— Λέγει τὴν ἀλήθειαν, ἀπήντησεν ὁ Τήχων ἐκτείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἔνοχον, δὲν προπαρασκεύασεν ἐκεῖνος τὸ ἔγκλημα. Ἂς διηγηθῇ ὁ ἴδιος τὸ συμβὰν καὶ θὰ ἴδῃς, κυρία μου, ποῖος ἐκ τῶν δύο μας ψεύδεται.

Ἡ Ραϊσὰ ἐστράφη πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην. Ἄγνωστον τί ἀνέγνωσεν οὗτος ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ἀλλ' ἀνωρθώθη ὡσεὶ ἀνακουφισθεὶς ἐκ τῆς βαρείας αἰσχύνης καὶ τοῦ τρόμου, ὑφ' ὧν πρὸ μικροῦ ἐφαίνετο κατειλημμένος.

— Ἡ σύζυγος τοῦ Ἰβὰν Μορόζα, εἶπεν, εἶχεν ἀποκοιμίσῃ τὸν κύριον διὰ ποτοῦ, διὰ φίλτρου· δὲν ἠξεύρω ποίου εἴδους... ἠγνόουν δὲ τοῦτο καὶ ὡδήγουν τὸν κύριόν μου εἰς τὸ δάσος, ὅταν ὁ Μορόζα παρουσιάζεται ἐνώπιόν μου. Λέγω τὴν ἀλήθειαν, γέροντα;

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ Τήχων διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς· ἐξακολούθησον.

— Ἐσταμάτησε τοὺς ἵππους μου καὶ μὲ διέταξε νὰ λάβω τὸν κύριον καὶ νὰ τὸν θέσω ἐπὶ τοῦ πάγου, ὅπως ἀποκοιμηθῇ διὰ παντός. Τῷ ἠρνήθην· ἠπείλησε νὰ μὲ φονεύσῃ. Εἶνε ἀληθὲς καὶ τοῦτο;

— Ἐξακολούθησον, εἶπεν ὁ Τήχων διὰ τοῦ αὐτοῦ νεύματος.

— Τί νὰ ἔκαμνα; Ν' ἀποθάνω καὶ ἐγώ, χωρὶς ὠφέλειάν τινα; Ὑπήκουσα εἰς τὸν ἰσχυρότερον. Ὁ κύριος ἀπεκοιμήθη ἀνώδυνος καὶ οὐδεὶς ἤθελε γνωρίσῃ τὸ ἐλάχιστον ἐὰν ὁ κατηραμένος οὗτος γέρων ἐσώπα. Λέγε καὶ σύ, τί ἐζήτεις κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν καὶ μὲ τοιοῦτον ψῦχος, ὅπερ οὐδεὶς χριστιανὸς ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ, ἐὰν δὲν παρεσύρετο ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

— Ἔκλεπτα ξύλα, ἀπήντησεν ἠρέμως ὁ Τήχων.

Ὁ Βασίλης ἔκλινε τὴν κεφαλήν.

— Κυρία μου, εἶπεν, εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σου. Ἀλλ' ἐὰν ἡ δικαιοσύνη μὲ καταδικάσῃ, θὰ εἶνε ἡ ἐσχάτη ἀδικία· χωρὶς τὸν Ἰβὰν Μορόζα, θὰ ἤμην ἀθῶος παντὸς ἐγκλήματος.

— Διατί ἐδέχθης τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος; ἠρώτησεν ἡ Ραϊσὰ διὰ φωνῆς αὐστηρᾶς.

Ὁ ἔνοχος ὑπηρέτης ἔκυψεν ἔτι πλειότερον τὴν κεφαλήν. Ἦτο ἀδικαιολόγητος. Ἡ πλεονεξία σὲ κατέστρεψεν, ἐξηκολούθησεν ἡ νέα κόμησσα· καὶ σύ, Τήχων, ἐτιμωρήθης, διότι ἠθέλησες νὰ οἰκειοποιηθῇς ξένον πρᾶγμα· τὸ σῶμά σου πάσχει, ἀλλ' ἐκεῖνος, — δεικνύουσα τὸν Βασίλη — εἶνε δυστυχέστερος, διότι πάσχει ἡ ψυχή του· καὶ τοῦτο τὸ πάθος οὐδέποτε θεραπεύεται.

Σιγὴ ἐπανῆλθεν ἐκ νέου ἐν τῷ μικρῷ χαμηλῷ δωματίῳ. Ἔξω, ὁ ἥλιος ἐχρύσου τὴν ἄμμον τῆς αὐλῆς, τὰ παιδία ἔπαιζον, οἱ ἄπειροι ψίθυροι τῆς ἐξοχῆς ἐπλήρουν τὴν ἀτμόσφαιραν... ἡ Ραϊσὰ ἐπνίγετο. Ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ ὁ καθαρὸς ἀὴρ εἰσῆλθε πάραυτα συνοδευόμενος ὑπὸ ἀκτίνων φωτός.

— Ἀκούσατε, εἶπε πρὸς τοὺς δύο καταπλήκτους ἄνδρας, οἵτινες παρετήρουν αὐτὴν χωρὶς νὰ τολμῶσι νὰ κινηθῶσιν· ἡ ζωή σας εἶνε εἰς τὰς χεῖράς μου. Ὄχι μόνον ἐδολοφονήσατε ἀθῶον, ἀλλὰ καὶ τὴν χήραν ἐξ αἰτίας ὑμῶν ἐνοχοποίησαν, αὕτη δὲ ἀπώλεσε τοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενεῖς της καὶ ἡ προσβληθεῖσα ψυχή της κατελήφθη ἐκ δεινοτάτης θλίψεως. Ἐὰν θέλετε νὰ ζήσητε τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου σας ἐν εἰρήνῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς συνειδήσεώς σας, πρέπει νὰ ἔχητε τὴν γενναιότητα, ὅταν ἐγὼ διατάξω, νὰ ὁμολογήσητε ἐνώπιον ὅλων τὸ ἔγκλημά σας.

— Θὰ μᾶς στείλωσιν εἰς Σιβηρίαν, εἶπεν ὁ Βασίλης μετὰ σκυθρωπότητος.

Ἡ Ραϊσὰ ἐποίησε νεῦμα ἀρνητικόν.

— Θὰ κατορθώσω νὰ μοὶ δοθῇ ἡ χάρις ἀμφοτέρων, ἐὰν θελήσητε νὰ ὁμολογήσητε τὰ πάντα· σᾶς ὑπόσχομαι τοῦτο, καὶ θὰ σᾶς καταστήσω ἀρκετὰ πλουσίους, ὥστε νὰ προσφέρητε ὅσας λαμπάδας θέλετε πρὸς τὰς θαυματουργοὺς ἁγίας εἰκόνας. Θὰ τύχητε τῆς συγγνώμης τοῦ Αὐτοκράτορος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ.

Δὲν ἐπεκαλέσθη μάτην τὸ ὄνομα τοῦ Αὐτοκράτορος· ἐγίνωσκεν ὅτι αἱ διεφθαρμέναι ἐκεῖναι καρδίαι τὴν ἐθεώρουν ἀπεσταλμένην τοῦ Αὐτοκράτορος, εἶδος ἐντολοδόχου ἰσχυροτάτου, εἰς ἣν πάντες ὤφειλον νὰ ὑποκύψωσιν.

— Ὅπως θέλεις, εἶπε τέλος ὁ Βασίλης. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς τοῦ δυστυχήματος ἐκείνου, ἤμην ἄλλος ἄνθρωπος, ἤμην ὁ ἄθλιος, ὅστις οὐδένα τολμᾷ ν' ἀτενίσῃ, οὐδὲν τολμᾷ νὰ σκεφθῇ. Πόσας νύκτας δὲν ἐκοιμήθην! Ἴσως κοιμηθῶ εἰς τὸ ἑξῆς.

— Ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου εἶνε διὰ τοὺς μετανοοῦντας, εἶπεν ἡ Ραϊσά. Ὕπαγε καὶ ὑπάκουσόν με πιστῶς.

Ὁ Βασίλης, ὑποκλινόμενος βαθύτατα, ἐξῆλθε.

— Πότε θὰ ὑπάγω εἰς τὸ προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Σεργίου; εἶπεν ὁ Τήχων πρὸς τὴν εὐεργέτιδα αὐτοῦ.

— Πολὺ βιάζεσαι, ἀπεκρίθη αὕτη. Ἀνάμενε ὀλίγον, δὲν εἶνε ἀκόμη ὥρα.

ΛΘ'

Ὁ Βασίλης, καθήμενος ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἐσκέπτετο τὰς συνεπείας τῆς ὁμολογίας του· ἠσθάνετο ὅμως πράγματι τὴν ψυχήν του ἐλαφροτέραν. Τὸ ἔγκλημα εἶνε ἐπίπονον φορτίον, ἰδίᾳ δι' ἐκεῖνον, ὅστις οὐδὲ δι' ἴδιον συμφέρον τὸ συνέλαβεν, οὐδὲ διὰ πόθον ἐκδικήσεως τὸ ἐξετέλεσεν· ἠννόει κάλλιστα ὅτι ἡ περαιτέρω ὕπαρξίς του ἐξῄρτητο ἀπὸ τῆς Ραϊσᾶς καὶ, πρᾶγμα παράδοξον, δὲν ηὔχετο τὸν θάνατόν της. Τῷ ἐφαίνετο αὕτη κάτοχος θείας τινὸς δυνάμεως καὶ ἀμύδρὸς τρόμος συναναμιγνύετο πρὸς τὸ σέβας, ὅπερ ἠσθάνετο δι' αὐτήν· τὸ ὄνομα τοῦ Τσάρου, τόσον ἐπιδεξίως ριφθὲν ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ τῆς Ραϊσᾶς, ἔπεισε τὸν ἔνοχον ὅτι εὑρίσκετο ἐντελῶς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς κομήσσης.

Ἐνῷ αἱ σκέψεις αὗται περιεστρέφοντο ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ βραδύνου χωρικοῦ, διέκρινεν οὗτος μακρόθεν ἐρχόμενον ἐκ τῆς πόλεως τὸν Μορόζα μεθ' ἁμαξίου πλήρους προμηθειῶν. Ὁ Βασίλης ἔστρεψε τὴν κεφαλήν του ἵνα τὸν ἀποφύγῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος, βαδίσας ἐπὶ τῆς κυρίας ὁδοῦ, ἐντὸς δέκα λεπτῶν εὑρέθη πρὸ αὐτοῦ πρὸς μεγίστην του ἀπορίαν.

— Ἀπὸ πότε ἀποφεύγεις τοὺς φίλους σου; εἶπεν ὁ Μορόζας μετὰ κακεντρεχοῦς μειδιάματος.

Ὁ Βασίλης δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο τὸν ἐξώργισε.

— Δὲν εἶσαι ἐκ τῶν φίλων μου, εἶπεν· ἐξακολούθησε τὸν δρόμον σου.

— Ἀφότου ἔχεις τόσον φιλικὰς σχέσεις μὲ τὴν κόμησσαν, ἔγινες τόσον ὑπερήφανος; ἠρώτησεν ὁ Μορόζας.

Ὁ Βασίλης ἤγειρε τοὺς ὤμους καὶ τοῦ ἔστρεψε τὰ νῶτα.

— Βλέπομεν πολλοὺς ἄρχοντας ν' ἀγαποῦν χωρικάς, εἶπεν ὁ Μορόζας προσπαθῶν νὰ φθάσῃ τὸν Βασίλην, ὅστις περιεπάτει σπεύδων, τίποτε παράδοξον λοιπὸν καὶ κόμησσα νὰ ἀγαπήσῃ ἁμαξηλάτην!

Ὁ Βασίλης ἐστράφη καὶ ἔπτυσε κατὰ γῆς εἰς ἔνδειξιν περιφρονήσεως.

— Γλῶσσα φειδιοῦ, διάβολε, εἶπε μετ' ἀποστροφῆς, ὅ,τι καὶ ἂν βλέπῃς, πρέπει νὰ τὸ λερώσῃς. Ἄφησε ἡσυχον αὐτὴν τὴν ἐνάρετον γυναῖκα, ἢ σέ...

Καὶ διὰ νεύματος τὸν ἠπείλησεν. Ὁ Μορόζας ἐκράτησε τὸν ἵππον του.

— Ἐ! Ἐ! πῶς ἐξαπτέσαι! Οὔτε ν' ἀστειευθῇ κανεὶς πλέον ἠμπορεῖ μαζύ σου! Ἄλλοτε ἦσο καλὸς καὶ εὔθυμος!... Πόσον ἠλλαξες!

Ὁ Βασίλης, ἀντὶ ἀπαντήσεως, τῷ ἔρριψε βλέμμα πλῆρες μίσους.

— Εἶσαι πολὺ φίλος μὲ τὴν κυρίαν σου, τοῦτο μόνον ἤθελα νὰ σοῦ εἰπω, ἐξηκολούθησεν ὁ Μορόζας. Δὲν ἐξέρχεται εἰμὴ μόνον μαζύ σου. Ὡραῖα! ἀλλὰ πρόσεχε. Εἶνε πονηρά. Μὴ ἐφλυάρησες ἤδη;

Ὁ Μορόζας ὡμίλει οὕτως ἀλλ' ἄνευ λόγου: οὐδ' ἐφαντάζετο ὅτι ἦτο τόσον ἐγγὺς τῆς πραγματικότητος: Ἐπροφυλάσσετο ἁπλῶς, ἀλλ' ἰδὼν ταραχήν τινα, ἣν ὁ Βασίλης δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ, ἔλαβε σπουδαιοτέρας ἀνησυχίας.

— Δὲν ἐφλυάρησες, ἔ; εἶπε μετ' ἐπιμονῆς.

— Ὡραῖα θὰ ὠφελούμην μὲ τὴν φλυαρίαν μου! ἀπεκρίθη ὁ Βασίλης μετὰ βαρυθυμίας.

— Ἄκουσε, ἀδελφέ, ἔλα νὰ πίῃς ἕνα τσάι μαζύ μας, εἶπεν ὁ Μορόζας ἐξαίφνης ἀνησυχήσας· ἔλα, ἔχω καὶ καλὸ ρακί...

— Εὐχαριστῶ πολύ, εἶπεν ὁ ἁμαξηλάτης, ἡ γυναῖκά σου κάμνει παρὰ πολὺ καλὸν τὸ ποτόν, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τοὺς φίλους της.

Καὶ δίχως ν' ἀναμένῃ ἀπάντησιν, ἐτάχυνε τὸ βῆμα ὅπως μὴ τὸν ἀκούσῃ πλέον.

Ὁ Μορόζας εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ λίαν σκεπτικός. Ἡ σύζυγός του τὸν ἀνέμενεν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ· μόλις δὲ κατέβη τῆς ἁμάξης του, αὕτη ἔσπευσε νὰ ἀποζεύξῃ τὸν ἵππον. Ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ ἁμάξιον ἀπεφορτώθη, ἐτέθη ὑπὸ τὴν στέγην του καὶ ὁ ἵππος ἔλαβεν ἐν τῷ σταύλῳ χόρτον καὶ ἄχυρον.

Τὸ ζεῦγος εἰσῆλθεν ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἡ Μαύρα ἔφερεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν τεῖοδόχην ἀχνίζουσαν ἤδη.

— Ὅλα πηγαίνουν καλά; ἠρώτησε λακωνικῶς.

— Ὅλα καλὰ εἰς τὴν πόλιν, ἀπεκρίθη ὁ Μορόζας. Ἀλλὰ κάτι συμβαίνει... συνήντησα τὸν Βασίλην...

— Τὸν ἁμαξηλάτην;

— Αὐτόν.

Οἱ σύζυγοι ἠτένισαν ἀλλήλους.

— Βέβαια δὲν εἶχον καλὸν προαίσθημα, ὅταν τὸν ἐπανεῖδον πρὸς αὐτὰ τὰ μέρη, ἐξηκολούθησεν ὁ Μορόζας· ἡ κόμησσα αὐτὴ βλέπει παρὰ πολὺ καθαρὰ καὶ αὐτὸ δὲν μοῦ ἀρέσει καθόλου.

— Σοῦ εἶπε τίποτε; ἠρώτησεν ἡ Μαύρα, ἥτις κατέστη διὰ μιᾶς σκεπτική.

Ὁ χωρικὸς ἀφηγήθη μεθ' ὅλων τῶν λεπτομερειῶν τὴν πρόσφατον συνδιάλεξίν του.

Ἡ σύζυγός του ἤκουε μετὰ προσοχῆς, μετὰ δὲ τὴν περάτωσιν τῆς ἀφηγήσεως, εἶπε:

— Δὲν εἶνε εὐχάριστον· ἠμπορεῖ νὰ μᾶς παίξῃ καμμίαν κακὴν δουλειάν.

— Καὶ πῶς νὰ τὸν ἐμποδίσωμεν;

Ἡ Μαύρα τὸν παρετήρησε καὶ ἐννοοῦσα τὴν σημασίαν τῆς ἐρωτήσεως:

— Ὄχι, εἶπε, δὲν θὰ ἦτο φρόνιμον. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κάμωμεν εἶνε νὰ ἐπισπεύσωμεν, διότι ἄλλως θὰ χάσωμεν τοὺς καρπούς τῶν κόπων μας. Πρέπει νὰ καταφέρωμεν τὴν νύμφην σου, — ἡ Μαύρα ἐμειδίασε προφέρουσα τὴν λέξιν ταύτην, ἣν ἐτόνιζε μετὰ περιφρονήσεως. — Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν αὐτή, ὁ μικρὸς δὲν θὰ μᾶς ἔδιδε βεβαίως τὴν ἐλαχίστην ἐνόχλησιν. Προσδιορίζουν κηδεμόνα τινά, οἱ δὲ κηδεμόνες δὲν εἶνε ὀχληροί, καθότι ἀδιαφοροῦν πρὸς ὅλα.

— Ναί, εἶπεν ὁ Μορόζας, ἀλλὰ πῶς ν' ἀπαλλαγῶμεν αὐτῆς; Πάλιν μανιτάρια; Δὲν ἐπέτυχον τὴν τελευταίαν φοράν.

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Μαύρα μετ' ἀποφάσεως, ὄχι τὰ μανιτάρια. Ἀλλὰ ἠμποροῦμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν ἄλλο μέσον.... Ἤδη ἐδῶ δὲν τὴν ἀγαποῦν πολύ. Μᾶλλον ἡμᾶς ἀγαποῦν, ἡμᾶς θεωροῦν ὡς ἀληθεῖς κυρίους!

Ἡ Μαύρα ἤγειρεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν. Ἠσθάνετο πράγματι ἑαυτὴν δέσποιναν ἀπόλυτον τοῦ χωρίου, ἐνῷ οἱ ἄνδρες ὑπήκουον μόνον τῷ συζύγῳ της, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτὴν καὶ μόνην συνεβουλεύοντο.

Συμπαρέσυρε τὸν σύζυγόν της εἰς γωνίαν τινὰ καὶ ἀντήλλαξαν ἐκεῖ τὰς γνώμας των. Τὸ συμβούλιον διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ὅτε δὲ συνεφώνησαν, ὁ Μορόζας ἐρρίφθη ἐπὶ καθίσματός τινος καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἡ σύζυγός του δι' ἐλαφροῦ βήματος ἐξῆλθεν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο ὡραία καὶ θερμή· ὁ δὲ ἥλιος ἔδυεν ἤδη· ἡ Ἑλένη Μαρσῶφ ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν περίπατον, ὃν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔκαμνε, καὶ εὑρίσκετο ἤδη πρὸ τῆς θύρας τοῦ κήπου, συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ υἱοῦ της, ὅτε ἡ Μαύρα ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιόν της.

— Ὑπάγεις εἰς περίπατον; εἶπεν εὐσεβάστως.

— Μάλιστα· τί θέλεις; ἀπήντησε ψυχρῶς ἡ Ἑλένη.

— Ἤθελα νὰ σὲ παρεκαλέσω νὰ διέλθῃς ἐκ τοῦ χωρίου μας καὶ νὰ παρατηρήσῃς ἐντὸς τοῦ πηγαδίου. Τὸ νερὸν ὀλιγοστεύει μετὰ τοιαύτης ταχύτητος, ἕνεκα τοῦ καύσωνος βεβαίως, ὥστε φοβούμεθα ὅτι δὲν θὰ ἔχωμεν νὰ ποτίσωμεν τὰ ζῶά μας τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα. Ὁ μακαρίτης σύζυγός σου ἔλεγεν ὅτι θὰ ἔσκαπτον ἐν αὐλάκι διὰ νὰ φέρουν ἀπὸ τὸν ποταμὸν τὸ νερόν· ἴσως θὰ ἦτο καιρὸς νὰ γίνῃ τοῦτο, ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν ἐὰν δὲν ἴδῃς καὶ σύ.

— Καλά, εἶπεν ἡ κυρία Μαρσώφ, θὰ ὑπάγω ὅταν ἐπιστρέψω.

Ἔλαβε τὸν υἱόν της ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ διηυθύνθη πρὸς τοὺς ἀγρούς.

Ἡ Μαύρα ἠκολούθησε διὰ τοῦ ὄμματος τὴν κομψὴν καὶ σοβαρὰν σκιάν, ἥτις μελανὴ διεγράφετο ἐπὶ τοῦ ἐπιχρύσου θόλου τοῦ οὐρανοῦ.

— Πήγαινε, εἶπε, πήγαινε νὰ κάμῃς τὸν γύρον σου· σὺ αὐτὴ σκάπτεις τὸν λάκκον, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ πέσῃς.

Ἦτο ἡ ἑσπέρα τοῦ Σαββάτου. Οἱ χωρικοὶ εἶχον ἐπανέλθη ἐνωρίτερον ἐκ τῶν ἐργασιῶν των, ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὸ λουτρόν. Τὸ λουτρὸν τοῦ ἀτμοῦ εἶνε ἡ ἀληθὴς ἡδονή, ἡ μόνη ἀναψυχὴ τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Αὐτὸ καὶ ἡ αἰώρα, ἰδοὺ σχεδὸν αἱ μόναι διασκεδάσεις, ἃς ἔχουσιν εἰς τὰ χωρία, πλὴν τῶν μιμικῶν χορῶν οὓς ἐκτελοῦσιν αἱ νεάνιδες τὴν Κυριακὴν περιπατοῦσαι ἐπὶ τῆς χλόης.

Ἕκαστος λοιπὸν χάριν τοῦ λουτροῦ ἐπανῆλθεν ἐνωρίτερον. Ἀλλ' ἡ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν γυνὴ τῆς ὑπηρεσίας, θέλουσα νὰ δώσῃ δείγματα τοῦ ζήλου της καὶ κατὰ προτροπὴν τῆς Μαύρας, κατηνάλωσε τόσα ξύλα, ὥστε ἐπὶ ποινῇ ἀσφυξίας ἀπηγορεύετο ἡ εἴσοδος τοῦ λουτροῦ ἐπὶ δύο ἔτι ὥρας.

Οἱ χωρικοὶ λίαν δυσηρεστημένοι ἤρχιζον νὰ μορμυρίζωσι. Οἱ ἄνδρες λαμβάνουσι πρῶτοι τὸν λουτρόν των, — αἱ δὲ γυναῖκες ὀφείλουσι ν' ἀρκεσθῶσι μὲ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ὕδατος καὶ τῆς θερμοκρασίας· καίτοι θὰ προηγοῦντο τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες ἦσαν, φυσικώτατα, οἱ μᾶλλον ἀνυπόμονοι.

Ὁμιλοι διάφοροι ἐσχηματίζοντο πανταχοῦ πλησίον τοῦ οἰκήματος τῶν λουτρῶν, ἐπὶ τῆς πλατείας, πανταχοῦ τέλος, ὅπου ὑπῆρχε θέσις διὰ τρία ἢ τέσσαρα ἄτομα. Δὲν ὡμίλουν βεβαίως πολύ — ὁ ρῶσος χωρικὸς δὲν εἶνε φλύαρος· παρετήρουν δεξιᾷ

καὶ ἀριστερᾷ καὶ ὑπελόγιζον τὰς προσόδους τῆς προσεχοῦς ἐσοδείας.

Ἡ Ἑλένη Μαρσῶφ ἀνεφάνη εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου· ὁ υἱός της ἐβάδιζε πλησίον της, κρατῶν ὀγκώδη ἀνθοδέσμην ἐκ φυτῶν καὶ ἀγροτικῶν ἀνθέων. Εἰς τὴν θέαν τῶν ὁμίλων τούτων ἡ χήρα ἠσθάνθη ἀδημονίαν τινά· δὲν τὴν ἠγάπων· τὸ ἐγνώριζεν· ἡ συνείδησίς της ἐν τούτοις ἦτο ἥρεμος· ἀλλ' ὑφίστατο τὴν ἀδικίαν ταύτην μετὰ θλίψεως, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον προήρχετο ἐξ ἐκείνων, οὓς εὐηργέτει πλειότερον. Διῆλθε πρὸ αὐτῶν μελαγχολική καὶ ἀξιοπρεπὴς ὡς πάντοτε, χαιρετίζουσα πανταχοῦ δι' ὑποκλίσεως τῆς κεφαλῆς. Οἱ ἄνδρες ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἐστάθησαν ἀκίνητοι, ἀλλ' οὐδεμία ἔνδειξις σεβασμοῦ ἢ συμπαθείας περιελαμβάνετο ἐν τῷ χαιρετισμῷ τούτῳ.

— Μαμά, εἶπεν ὁ Σάσσας, ἰδοὺ ἐν πηγάδι.

Ἡ Ἑλένη ἠκολούθησε τὸ τέκνον της καὶ ἔκυψεν, ἐπὶ τοῦ τετραγώνου στομίου, ὅπερ συνίστατο ἐκ κυλινδρικῶν ξύλων.

— Δὲν μοὶ φαίνεται τὸ νερὸν τόσον ὀλίγον, εἶπε μᾶλλον πρὸς ἑαυτὴν ἢ πρὸς τὸ τέκνον της. Ἂς ἴδωμεν τὰ ἄλλα πηγάδια.

Διηυθύνθη πρὸς ἄλλο μέρος τοῦ χωρίου, παρακολουθουμένη ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει ταύτῃ ὑπὸ τῶν περιέργων βλεμμάτων τῶν χωρικῶν, οἵτινες οὐδὲν ἠννόουν.

— Τί κάμνουν; ἠρωτῶντο.

Φωνὴ μυστηριώδης ἐξῆλθεν ἐκ τινος ὁμίλου.

— Μαγεύει τὰ πηγάδια, εἶπέ τις.

— Τί ἀνοησία! ἀπεκρίθη ἕτερος.

— Θὰ τὸ ἴδωμεν, προσέθεσε τρίτος.

— Τὸ λουτρὸν εἶνε ἕτοιμον, ἐκραζεν ἡ ὀξεῖα φωνὴ ἑνὸς παιδός, ὅστις ἔτρεχε γυμνόπους.

Ὅμως ἀνδρῶν μεταβαινόντων εἰς τὸ οἴκημα τῶν λουτρῶν εὗρε τὴν κυρίαν Μαρσῶφ, μετρῶσαν διὰ καλάμου τὸ βάθος τῆς πηγῆς, ἥτις ἐχύνετο εἰς τὴν δεξαμενήν.

Ὑπόκωφος ψιθυρισμὸς ἠκούσθη, ὅτε ἐξέβαλε τὸν κάλαμον ἐκ τοῦ βορβορώδους ὕδατος. Ἔκπληκτος ἐστράφη... Οἱ χωρικοὶ ἀκίνητοι τὴν παρετήρουν.

— Χαίρετε, τοῖς εἶπε, μετὰ νεύματος κεφαλῆς καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν της.

Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν παρηκολούθουν καὶ οἱ πλειότεροι ἐγόγγυσαν ἄλλο τι ἢ εὐχήν· ἀλλ' ἦτο ἤδη μακρὰν καὶ δὲν ἤκουσεν.

Μ'.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης, ὁ Σάσσας ἔβηχεν ὀλίγον· ὁ περίπατος τῆς προηγουμένης τὸν εἶχε κουράσει· ὁ ὕπνος ὑπῆρξεν ἀνήσυχος· ἡ μήτηρ του τὸν ἄφησε νὰ κοιμηθῇ καὶ ἔμεινε πλησίον του.

Ὁ πρῶτος κώδων τῆς λειτουργίας ἐτήμανε τὴν ἐννάτην καὶ ἡμίσειαν χωρὶς νὰ τὸν ἀφυπνήσῃ. Ἡ Ἑλένη ἀπεφάσισε νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐπεμψεν ὅμως πᾶσαν τὴν ὑπηρεσίαν της, πλὴν μιᾶς ὑπηρετρίας, ἣν ἐκράτησεν δι' ὥραν ἀνάγκης.

Μετά τινας στιγμὰς τὸ παιδίον ἀφυπνίσθη. Ὁ ὕπνος εἶχεν ὠφεληθῆ αὐτὸ ὑπερβολικά. Οἱ γαλανοὶ ὀφθαλμοί του ἐζήτησαν πρῶτον τὴν μητέρα, πρὸς ἣν εὐθύμως ἠύχηθη τὴν καλὴν ἡμέραν. Ἔστειλεν εἶτα ἐν φίλημα πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ πατρός του. Ἡ Ἑλένη τὸ εἶχε συνηθείσει εἰς τοῦτο κατὰ τὰς μακρὰς καὶ συνεχεῖς ἀπουσίας τοῦ ἀστάτου συζύγου της.

Ἡ θαλαμηπόλος ἦλθε νὰ ἐνδύσῃ τὸ παιδίον, ἡ δὲ κυρία Μαρσῶφ ἐκάθησεν εἰς τὸ παράθυρον. Ἡ ὥρα παρήρχετο· ὁ Σάσσας, ἀφ' οὗ ἔλαβε τὸ γάλα του, ἐπλησίασε τὴν μητέρα του, ἥτις τὸν περιέσφιγξε θερμῶς ἐπὶ τῆς καρδίας της. Ἀμφότεροι ἔβλεπον ἐπὶ τῆς πρὸ τῆς ἐκκλησίας πλατείας, ἔνθα τὸ πλῆθος ἐντὸς μικροῦ θὰ διεσκορπίζετο ἐξερχόμενον τῆς λειτουργίας. Οἱ κώδωνες ἀγγέλλοντες τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας ἀντήχησαν· τινὲς ἐκ τῶν γυναικῶν ἔτρεξαν εἰς τοὺς οἴκους των, βαθμηδὸν δὲ ὁλόκληρον τὸ χωρίον συνηθροίσθη ἐπὶ τῆς πλατείας.

Εἶνε ἡ στιγμὴ τῶν συναντήσεων, τῶν συνδιαλέξεων. Οἱ κάτοικοι τῶν στερουμένων ἐκκλησίας χωρίων ἦλθον διὰ τῶν ἁμαξῶν των· ἡ χαίτη τῶν ἵππων των λάμπει. Ἀνταλλάσσονται αἱ ὀλίγαι ἰδέαι καὶ πληροφορίαι τῶν συνήθων εἰς τὰς ἐξοχὰς καὶ ἡ στιγμὴ ἐκείνη εἶνε ἡ μόνη καθ' ἣν ὁ ρῶσος πλησιάζει πράγματι πλειότερον πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ χωρικοῦ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἑλένη καὶ ὁ υἱός της παρηκολούθουν μετ' ἐνδιαφέροντος τὴν συνεχῆ κίνησιν τῆς πολυποικίλου ἐκείνης πληθύος. Οἱ λευκοὶ χιτῶνές, αἱ ἐρυθραὶ περιβολαὶ τῶν νεανίδων, αἱ τῶν ὑπάνδρων γυναικῶν πεποικιλμέναι ἐκ μαργαριτῶν καὶ χρυσοῦ καλύπτραι, οἱ πυκνοὶ πέπλοι ἐκ λινοῦ ὑφάσματος καὶ μετὰ πλουσιωτάτων ἐρυθρῶν ποικιλμάτων, τὰ ὑέλινα περιδέραια ἐκτεθειμένα ἐπὶ τοῦ στήθους των, ὅλον τὸ προκλητικὸν ἐκείνο τῶν χρωμάτων καὶ τῶν φωνῶν ἦτο ὡραῖον ὡς θέαμα καὶ διασκέδασις. Αἴφνης γυνὴ ἔντρομος ὥρμησεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁμίλων κράζουσα διὰ φωνῆς ἰσχυρὰς λέξεις τινάς· ἡ Ἑλένη δὲν διέκρινε. Τὸ πλῆθος συνεπυκνώθη περὶ αὐτὴν· ἐνῷ δὲ ὠδύρετο, χωρικὸς ἔρθασεν ἐπίσης τεταραγμένος καὶ μετ' αὐτὸν τρίτος.

— Τί ἔχουν, μαμά; ἠρώτησεν ὁ Σάσσας.

— Δὲν γνωρίζω, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ. Κάτι συμβαίνει.

Ὁ θόρυβος ηὔξανε, ἐχθρικαὶ κραυγαὶ ἀποτεινόμεναι — ἄγνωστον πρὸς ποῖον — ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ ἐξηγηριωμένου πλήθους. Ἡ Ἑλένη ἔκραξε τὴν θαλαμηπόλον της· αὕτη δὲν ἦτο ἐκεῖ.

— Πηγαίνωμεν νὰ ἴδωμεν, μαμά, τί συμβαίνει, εἶπεν ὁ Σάσσας χορεύων ζωηρῶς.

Ἡ Ἑλένη παρετήρησεν ἐκ τοῦ παραθύρου· πάντων τὰ βλέμματα ἦσαν ἐστραμμένα πρὸς αὐτήν, πάντες αὐτὴν ἐδείκνυον σχήματα καὶ βλέμματα εἶχον ἀπειλητικὴν σημασίαν. Ἀσυνειδήτως ἔκλεισε τὸ παράθυρον. Ὁ θόρυβος ἐπετείνετο ἐπὶ μᾶλλον.

— Τί ἔχεις, μαμά; εἶπε τὸ παιδίον περιπτυσσόμενον αὐτήν.

— Φοβοῦμαι! εἶπε προσέχουσα εἰς τὰς κραυγάς, ἐν αἷς διέκρινε καθαρῶς πλέον τὸ ὄνομά της.

Ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας ἡ κίνησις ἐκορυφοῦτο. Ἐξερχομένη τῆς ἐκκλησίας, γυνή τις ἐκ τῶν πρώτων μεταβασῶν, εὗρε νεκρόν, παρὰ τὸ πλῆρες ὕδατος ἄγγειον, ἀφ' οὗ ἔπινον, τὸ νεογέννητον μοσχάριον. Ἐν τῇ ἐκπλήξει της, ἔτρεξε ν' ἀναγγείλῃ τὴν εἴδησιν ταύτην εἰς τὴν ἀνάδοχόν της. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς στιγμὴν εἰς χωρικὸς εὗρεν ἐν τῇ αὐλῇ τὸν κύνα του νεκρὸν· τρίτος τις ἀπώλεσε τὸ πρόβατόν του.

Τὸ χωρίον ὁλόκληρον, κατάπληκτον, ἐθεώρησεν ἐν ἀρχῇ τὰς εἰδήσεις ταύτας ὡς θείαν τιμωρίαν. Οἱ ρῶσοι χωρικοὶ πιστεύουσιν εἰς τὴν εἱμαρμένην, εἶνε ὅμως καὶ προληπτικοί· ἐζήτησαν μίαν ἐξήγησιν καὶ ἤκουσαν τὰς λέξεις τῆς χθές, λεχθείσας τὴν φορὰν ταύτην ὑπὸ τοῦ Μορόζα.

— Ἐμάγευσαν τὰ πηγάδια! εἶπε χαμηλοφώνως.

— Τὰ ἐμάγευσαν; Τὰ ἐδηλητηρίασαν! ἐφώνησεν ἕτερός τις.

Ἡ πληθὺς ὁμοφώνως ἐπανέλαβε: Τὰ ἐμάγευσαν! Ἄπειρα διεδόθησαν ἐν τοῖς ὁμίλοις. Εἶχον ἰδῆ χθὲς τὴν κυρίαν νὰ ἐξετάζῃ τὰ φρέατα προφέρουσα λέξεις ἀκατανοήτους. Τὰ ὄμματα ὅλων τὴν εἶδον βαδίζουσαν ἐφ' ἱκανὴν ὥραν κατὰ μῆκος καὶ πλάτος μετὰ τοῦ υἱοῦ της, ὅστις ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας του φυτά, φυτά, ἐννοεῖται, μεμαγευμένα.

— Δηλητηριασμένα! εἶπε φωνή τις ἀκουσθεῖσα ὑπεράνω τοῦ γενικοῦ θορύβου δὲν θὰ εἶνε βεβαίως ἡ πρώτη ἀπόπειρα! Δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς ἀφ' ὅτου ὁ υἱός της ἦτο ἀσθενής.

— Καὶ ὁ αὐθέντης ὁ ὁποῖος ἀπέθανε τόσον παραδόξως! προσέθεσεν ἕτερος.

Τότε ἡ Ἑλένη ἔκλεισε τὸ παράθυρόν της. Ὁ Ἰδὰν Μορόζας μετὰ τῆς συζύγου του ἀνερρίπιζον τὴν ὀργὴν τῶν χωρικῶν· αἱ ἐπιφυλακτικαὶ συνήθειαι τῆς Ἑλένης καθίσταντο μαρτυρίαι ἐναντίον αὐτῆς· οὐδέποτε ἀπέδιδεν ἐπίσκεψιν, καὶ αὐτὴν τὴν πρωΐαν ἔτι, δὲν εἶχε τολμήσει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— Εἶνε θεοκατάρατος! Καθ' ὅλας τὰς νύκτας κατασκευάζει δηλητήρια. Καὶ ὅταν ὁ ἥλιος ἀνατέλῃ, βλέπομεν φῶς εἰς τὰ παράθυρά της.

— Θὰ μᾶς καταστρέψῃ ὅλους! ἐφώνησαν. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ πίωμεν πλέον τὸ νερόν, τὰ ζῶά μας ἐχάθησαν!

Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἰδέαν, ἡ ὀργὴ κατέστη ἀγρία. Τὸ ὠρυόμενον, τὸ παράφορον ἐκεῖνο πλῆθος ὥρμησε πρὸς τὸ οἴκημα τῆς Ἑλένης. Οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν χωρίων, ὧν τὰ φρέατα εἶχον ἔτι ὕδωρ, παρηκολούθουν τοὺς ἄλλους, φωνάζοντες ἐπίσης ὅσον αὐτοί.

— Θάνατον εἰς τὴν μάγισσαν! ἐφώνησέ τις. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, οὐδέποτε γίνεται γνωστὸν τίς πρῶτος ἐφώνησε.

— Θάνατον! ἐπανέλαβε τὸ πλῆθος, παραφερόμενον ὡς λαίλαψ. Ὁ ὄχλος ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς θύρας τῆς οἰκίας Μαρσῶφ. Οἱ ὑπηρέται ἔντρομοι εἶχον προδῆ· ἡ Ἑλένη μόνη καὶ μελανειμῶν ὡς πάντοτε, ἐφάνη κρατοῦσα ἐπὶ τῆς φλιᾶς τὸν υἱόν της ἀπὸ τῆς χειρός, ὡς ἡ εἰκὼν τῆς εὐγενοῦς φερομένης δυστυχίας.

— Τί συμβαίνει; ἠρώτησε διὰ τῆς μεταλλικῆς φωνῆς της, ἥτις ὑπέτρεμεν ἀμυδρῶς ἐξ ἀγανακτήσεως μᾶλλον ἢ ἐκ τρόμου.

— Μάγισσα! ἐφώνησεν ὀξεῖα τις φωνή.

Ὁ ὄχλος προὐχώρησε δύο βήματα ἐπαναλαμβάνων: Μάγισσα!

— Ἡ Ἑλένη προβαίνει ὀλίγον ἐπὶ τῆς κλίμακος. Πέντε μόνον βαθμίδες ἀπεχώριζον αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἐπιτιθεμένων.

— Τί σᾶς ἐκάμαμε; Ἐρώ μάστα! Εἶσθε τρελοί!

— Ἐδηλητηρίασες τὰ πηγάδια χθές! Σὲ εἴδομεν.

Ἡ Ἑλένη ἔκινησε ἠρέμα τὴν κεφαλήν.

— Ἡ Μαύρα Μορόζα μὲ εἶπεν, ὅτι δὲν ἔχετε πλέον νερόν· ὑπῆγα νὰ βεβαιωθῶ περὶ τούτου.

— Καὶ τὸν σύζυγόν σου, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσες, καὶ τὸν υἱόν σου τὸν ὁποῖον ἐδηλητηρίασες!

Ἡ Ἑλένη, ἥρπαζεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τὸν υἱόν της. Σιγὴ ἐπῆλθε. Τὸ πλῆθος ἀμφέβαλλε. Ὁ Μορόζας, ὅστις ἔστη εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁμίλου, ἐφώνησε μακρόθεν:

— Ὄχι λόγια· διάλυσε τὴν μαγείαν, ἣν ἔρριψες ἐντὸς τῶν πηγαδίων.

— Δὲν ἔκαμα τίποτε, ἐφώνησεν ἡ Ἑλένη, εἶσθε ἄθλιοι καὶ θὰ σταλῆτε ὅλοι εἰς Σιβηρίαν, σὺ πρῶτος, Μορόζα!

Ἡ λέξις αὕτη κατέστρεψε τὸ πᾶν. Ὁ λαός, ἔξαλλος, ἐννοῶν, ὅτι διέτρεχε κίνδυνον, ὥρμησεν ἐπὶ τῆς θλίβοντος. Ἡ Ἑλένη ἔθλιψε τὸν υἱόν της ἐν τῷ παλτῷ, ἔκλεισεν ὀπίσθεν του τὴν θύραν καὶ ἔτεθη πρὸ αὐτῆς μὲ τεταμένας τὰς χεῖρας. Οἱ ὀφθαλμοί της ἐξηκόντιζον θλιβερὰν λάμψιν· εἶχεν ἀποφασίσει ν' ἀποθάνῃ, ἀλλὰ μέχρις ἐσχάτων ἀνθισταμένη.

— Φωτιά, ἐφώνησεν ὁ Μορόζας, φωτιὰ εἰς τὴν μάγισσαν!

Ὁ λαὸς ἔκραξε: Φωτιά! Ἔφερον δέματα βάτων, στυρεῖα· ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ἐγγίσῃ τὴν Ἑλένην, ἥτις ἵστατο πάντοτε ἀκίνητος, καὶ μὲ τὰς ἀγκάλας τεταμένας.

— Ὁ Θεὸς θὰ σᾶς τιμωρήσῃ, εἶπεν. Ἡ φωνή της δὲν ἔτρεμε πλέον καὶ τὰ μελανὰ χείλη της ὡμίλουν μετ' ἐλευθερίας· Ὁ Θεὸς βραδύτερον, ἀλλὰ βεβαίως.

— Μὴ βλασφημῆς, ἐφώνησε βλάξ τις Μεταμελήσου.

Μειδίαμα πλήρες περιφρονήσεως, καὶ οἴκτου ἐφάνη ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς χήρας, ἥτις δὲν ἠξίωσεν αὐτὸν οὐδὲ ἀπαντήσεως.

Κρότος ἰσχυρὸς ἠκούσθη αἴφνης· τὸ πλῆθος ἐτράπη· ἡ ἅμαξα τῆς Ραϊσᾶς, ὁδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Βασίλη, ἔρθανε καλπάζουσα. Ὁ ἀμαξηλάτης ἠμπόρεσε τὴν ἐλαχίστην πρὸς ἐλιγμοποίησιν εἰσεχώρησε μετὰ τῶν ἵππων του εἰς τὸ πλῆθος. Κραυγαὶ καὶ κατάραι ἀντήχησαν· ἀλλ' οὐδείς, οὔτε ἡ Ραϊσὰ ἐν φαινομένῳ διατελοῦσα νὰ φοβηθῶσι. Τὸ ἄθροισμα θέλων καὶ μὴ διηρέθη· ἡ Ραϊσὰ ἔρθασε μέχρι τοῦ προστυλίου· πλησίον της κάθητο ὁ Τήχων, σοβαρὸς καὶ ξηρός. Πλησιάσαντες τινὲς ἔτοιμοι νὰ ἐπιθῶσι εἰς τὴν κόνιν, ἔστη κατέπαυσε τὸν θόρυβον.

— Τρελοί εἶσθε ὅλοι! ἔκραξεν ἡ Ραϊσὰ ἠδῶσα ἐκ τῆς ἁμάξης. Θέλετε λοιπὸν ὅλοι νὰ ὑπάγητε εἰς Σιβηρίαν;

Ἡ Σιβηρία· εἰς τὸ στόμα τῆς Ραϊσᾶς ἦτο ἀλλόκοτον φάρμακον ἐν τῷ τῆς Ἑλένης. Ἡ νέα κομησσα Γκρέτσκυ ἦτο ἀπεσταλμένη τοῦ Τσάρου, ἐδικαιοῦτο δὲ ν' ἀναφέρῃ τὴν Σιβηρίαν, ἐνῷ ἡ ἄλλη...

— Ἡ ἀνδραδέλφη σου ἐδηλητηρίασε τὰ πηγάδια μας, ἔκραζεν εἷς.

— Τὰ πηγάδια σᾶς; Ἐδηλητηρίασε τὰ πηγάδιά σας ὡς ἐδηλητηρίασε καὶ τὸν σύζυγόν της! ἐφώνησεν ἡ Ραϊσά. Θέλετε νὰ γνωρίσητε τίς εἶνε ὁ δηλητηριάσας καὶ τὸν ἕνα καὶ τὰλλα, τίς εἶνε ὁ σατανᾶς, ὅστις θὰ σᾶς καταστρέψῃ πάντας; Ἰδοὺ!

Καὶ ὑπέδειξε τὸν Μορόζαν, ὅστις ματαίως προσεπάθει νὰ προβῇ μεταξὺ τοῦ πλήθους.

ΡΩΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΩΠΟΥ ΚΑΙ ΠΟΝΤΙΚΙ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

(μῦθος Κριλόφ).

Τί ἔπαθες καὶ κλαίεις, ἀγαπητὴ κουμπάρα;
Τὴν ἀλωποῦ ποντίκι ρωτᾷ τὴν κατεργάρα.
—Ἀχ! κουμπάρα, μ' ἔβιαστε, ἀγάπη μου τὴν ὥρα,
γιατί μὲ κατηγόρησαν πῶς ἐδεχόμουν δῶρα.
Ξέρεις, στὸν ὀρνιθῶνα κρίτη μὲ εἶχαν βάλη.
Ἔρχεσθε εἰς ὑγείαν μου, τὰ ἄλλα φαντάζομαι ἄλλη.
Ὕπνο, φαγὶ δὲ χάρταινα, ὅρκο γιὰ ν' ἀρέσω,
κ' ἔπειτα εἰς δυσμένειαν νὰ πέσω!
Καὶ τοῦ κακοῦ αἰτία
Εἶν' ἡ συκοφαντία.
Στοχάσου, ἐμπορεῖ κανεὶς δίκαια νὰ σὲ κρίνῃ
Ὅταν αὐτὴ προσκεκτικὸ στοὺς συκοφάντας τείνῃ;
Ἐγὼ νὰ δωρδοκηθῶ;
μὰ ἔπρεπε νὰ τρελαθῶ!
Ἐσένα, κουμπάρα μου καλή, μαρτυρῶ τὴ χάνω·
Μὲ εἶδες, τὸ ἁμάρτημα αὐτὸ ποτὲ νὰ κάνω;
—Ὄχι, ποτέ! Μόνο συχνά, κουμπάρα μου φιλάτη,
Ἐβλέπα τὴ μυτοῦλα σου νὰ βγῇ γιὰ μάτη.
Πολλοὶ μὲ ὑπουργήματα ἀκούεις νὰ στενάζουν
Ὅτι τὰ ἔξοδά των δὲν ἐξοφλοῦν.
Καὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν οὔτε χρῆμα
Οὔτε κανένα κτῆμα.
Ἐσὺ βλέπεις ὅμως ἔπειτα, σιγὰ κι' ἀπὸ λιγάκι,
τώρ' ἀγορᾷ σου ἀπυλι, τώρα μικρὸ σπιτάκι.
Ἂν δ' ἐσοδά των κ' ἔξοδα μετρήσῃς
μ' ὅλον ὁποῦ εἰς τίποτε δὲν φαίνονται πασμένοι,
πῶς ὅμως νὰ μὴν ἀμαρτήσῃς,
νὰ μὴν εἰπῇς ἡ μοῦρη των πῶς εἶνε ἀρωμένη;

Π. Α. ΑΞΙΩΤΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

Ἐπήμεσαν ἀφικνοῦντα ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας, ὅπως παραστῶσιν εἰς τοὺς αὐρίον τελουμένους γάμους τοῦ διαδόχου μετὰ τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας. Ἡ σεσιτὴ μελλονυμφὸς μετὰ τῆς μητρός της αὐτοκρατείρας Βικτωρίας καὶ τῶν πριγκιπισσῶν ἀδελφῶν της ἀφίκοντο χθές, ἐν ἀκρατήτῳ ἐνθουσιασμῷ γενόμεναι δεκταί. — Ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ διαδόχου ἀφίκοντο τὴν μεσημβρίαν τῆς παρελθούσης Τετάρτης ὁ πρίγκιψ καὶ ἡ πριγκίπισσα τῆς Οὐαλλίας μετὰ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων των, καὶ τὴν ἑσπέραν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως πρίγκιψ Βαλδεμὰρ τῆς Δανίας. Τὴν δὲ Τρίτην ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Δανίας καὶ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὁ διάδοχος τῆς Ρωσίας πρίγκιψ Νικόλαος. — Κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἀφίκοντο καὶ πάντες οἱ τῶν ξένων αὐλῶν καὶ κυβερνήσεων εἰδικοὶ ἐπὶ τοῖς γάμοις ἀπεσταλμένοι καὶ οἱ τῶν ἑλληνικῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κοινοτήτων.

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ὁ βασιλεὺς ὠνόμασεν ἀρχηγὸν τοῦ στρατωτικοῦ αὐτοῦ οἴκου τὸν ὑπασπιστὴν αὐτοῦ ὑποστράτηγον κ. Γεράσιμον Μεταξᾶν καὶ πλειδοῦχον τῆς βασιλίσσης τὸν τέως γραμματέα αὐτῆς κ. Δ. Μεσσαλᾶν. — Ἀφίκετο ἀνεπισήμως, διὰ τοῦ ἀτμοδρόμου ὁ Βεσπρεκίου, ἐφ' οὗ ἐπιβαίνει ὡς σημαιοφόρος, ὁ Ἰταλὸς πρίγκιψ τῆς Ἀόστης. — Ἀφίκετο ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς κ. Δνόδδεν, διαπεπιστευμένος παρὰ τοῖς ἀνακτοβουλίοις Ἀθηνῶν καὶ Βουκουρεστίου· ἔδρα τῆς πρεσβείας ὡρίσθησαν αἱ Ἀθῆναι. — Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἐκηρύχθη ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐφετεινῆς Βουλῆς· πρόεδρος ἐξελέγη ὁ ὑποψήφιος τῆς Κυβερνήσεως κ. Αὐγερινός. — Διετάχθη ἡ ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἀργία τῶν δημοσίων καταστημάτων ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς. — Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν ἀπηλλάγησαν τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς αὐτῶν πάντες οἱ πειθαρχικὴν τιμωρίαν ὑφιστάμενοι, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται. — Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ἀφίκοντο πλεῖστοι ἀνταποκριταὶ ξένων ἐφημερίδων. — Ἐπίσης ἀφίκοντο οἱ ἐν Πετρουπόλει καὶ Βερολίνῳ ἡμέτεροι πρεσβευταί κ. κ. Μαυροκορδάτος καὶ Ἀγ. Βλάχος· καὶ ὁ πρίγκιψ Γρ. Σοῦτσος, ἔκτακτος ἐπὶ τοῖς γάμοις ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλέως τῆς Ρουμανίας. — Ἡ ἀντιβασίλισσα τῆς Ἱσπανίας ὠνόμασε τὸν διάδοχον Κωνσταντῖνον Ἱππότην τοῦ χρυσοῦ Δέρατος. — Διετάχθη νὰ ψαλῇ αὐρίον δοξολογία εἰς ἁπάσας τὰς κεντρικὰς πόλεις τοῦ κράτους, ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ διαδόχου, εἰς ἃς θὰ παραστῶσιν αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαί.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ἀφίκοντο ἐκ Κρήτης διὰ τοῦ Πανελληνίου, ἐπιτηδὲς καταπλεύσαντος ἐκεῖσε, οἱ ἐν Ὁμαλῷ τῆς Καβανίας, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς νήσου ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, συσσωρευθέντες ἐπαναστάται. — Ἐκηρύχθη ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου. — Ἐπίσης ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς σερβικῆς καὶ τῆς βουλγαρικῆς Βουλῆς. — Ἀπεβίωσεν ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας Λουδοβίκος Α', ἀνηγορεύθη δὲ βασιλεὺς ὁ δοὺξ τῆς Βραγαντίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρολος Α'.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐντολῇ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου κατεσκευάσθη νέον στέμμα ἔχον βάρος τριῶν λιτρῶν καὶ κοσμούμενον ὑπὸ 109 διαμάντων καὶ ἑνὸς μεγάλου ἀκατεργάστου σαπφείρου· τὸ δὲ νέον τῆς αὐτοκρατείρας στέμμα κοσμεῖται ὑπὸ 11 μαργαριτῶν καὶ 1500 διαμάντων διαφόρου μεγέθους. — Ἐστήθη ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Ζαππείου ὁ ἀνδριὰς τοῦ ἀοιδοῦ Βαρβάκη. — Ὁ ὑπὸ τὸν Καραγιάννην Ἑλληνικὸς μελοδραματικὸς θίασος ἀπῆλθεν εἰς Τεργέστην, ὅπως δώσῃ καὶ ἐκεῖ σειρὰν παραστάσεων.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Μ. Ε. Ἄδικος ἡ κρίσις σας· γερμανικὴ παρομοιάζει· «ἡ ἀνοησία τρέχει ἔμπρος ὡς νὰ εἶδε, ἡ σωφροσύνη μένει ὀπίσω διὰ νὰ ἰδῇ». ὁ μῦθος δηλαδή. . . . Αἰ ν.φ. Τὸ νεώτατον ἔργον τῆς Κάρμεν Σύλβα εἶνε σειρὰ διηγημάτων ἐπιγραφομένη «Ἐν τῇ πλάνῃ», «Ἐν τοῖς Τάφοις ἐπὶ τῶν Καρπαθίων», «Μηδρίς», «Ἡσυχ-

«Εἰς τὰ δεσμὰ» διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ζωγραφοῦνται ἅπαν ποιητικὴ φύσις καὶ ἰσχυροὶ χαρακτῆρες. Τὸ «ἦτο πλάνη» ἔγραφη ὑπὸ τῆς ἡγεμονίδος τῇ συνεργασίᾳ τῆς φίλης της Mita Kremnitz. Μετὰ τόσον καιρὸν ἀνεμνήσθητε τὰς περὶ συντελείας προρρήσεις τοῦ Γερμανοῦ. Ἀκούσετε (ὡς ἄκραν ἀντίθεσιν) τί λέγει Γαλάτης ποιητὴς Coppée ἐν ἑνὶ τετραστίχῳ τὰ περὶ καταστροφῆς τῆς γῆς:

Comment mourra la terre ? a force des chaleurs
ou bien par un hiver d' une rigueur si forte ?
Helas ! non. Elle doit geler au froid des coeurs
des coeurs qu'elle recouvre et de ceux qu'elle porte.

Φίλῳ Μ. Οὐδέποτε ἀνεμένομεν τοιοῦτόν τι παρ' ὑμῶν «—Τῆς τύχης σοι περιθείσης πρόσωπον Ἀγαμέμνονος οὐκ αἰσχύνει πράττων ἔργον Θερσίτου· ὅπως ἔλεγεν ὁ Δημάδης τῷ Φιλίππῳ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Αἰμυλία Γαλλότη. Τραγῳδία Γοδοφρέδου Ἐφραὶμ Λέσσιγγ μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Βερνάρδου, πρίγκιπος διαδόχου τῆς Σαξωνίας Μαϊνιγγεν.

Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων. Τουρκοκρατία ὑπὸ Δημ. Γρ. Καμπούρογλου. Τόμος Α'. Τεῦχος Η'.

Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ Δημ. Γρ. Καμπούρογλου. Τόμος Α'. Τεῦχος Η'.

Ἡ Πατρὶς τῆς Ἡγεμονίδος Σοφίας μνηστῆς τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου, ὑπὸ Βλασίου Γ. Σκορδέλη.

Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἑορτὴν καὶ ἀπονομὴν ἀπολυτηρίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου Σμύρνης ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ Χαρ. Ἀναστασιάδου. Σμύρνη.

Revue des Études Grecques. Tome II N. 6 Avril-Juin 1889.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ
1884-1886
Διευθυντὴς **Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ**

1884-1888

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
1887-1889
Διευθυντὴς **ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ**

ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΤΟΜΟΙ ΤΗΣ "ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ,,

ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΕΣ

Ὁλόκληρον ψυχαγωγικὴν καὶ διδακτικὴν βιβλιοθήκην, χρήσιμον εἰς πᾶσαν οἰκογένειαν καὶ ἀπαραίτητον εἰς πάντα λόγιον

ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΕΣ

Ἐν ταῖς **3,000** *μεγάλαις αὐτῶν σελίσιν ἰσάριθμα ἐκλεκτὰ ἀναγνώσματα, ἀνάγόμενα εἰς πάντα φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν κλάδον:*

Εἰκοσάδα *ὅλην μυθιστορημάτων ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἐν ἐπιμελεμμέναις μεταφράσεσιν.* — **Ἑκατοντάδας** *διηγημάτων ἀντιπροσωπευόντων πᾶσας τὰς φιλολογίας, πρὸ πάντων δὲ τὴν νέαν Ἑλληνικήν.* — **Τόμους ὁλοκλήρους** *ποιήσεων τῶν ἐγκριτωτέρων ἡμῶν ποιητῶν καὶ μεταφράσεις τῶν ξένων.* — **Μελέτας** *ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων, ἅτινα ἀνεκινήθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην πενταετίαν, ἐν ταῖς τέχναις, τοῖς γράμμασι καὶ τῇ κοινωνίᾳ.* — **Ἐθνικὴν ἱστορικὴν ὕλην,** *οἵαν οὐδὲν ἄλλο Ἑλληνικὸν δημοσίευμα δύναται νὰ ἐπιδείξῃ.*

ΤΙΜΩΝΤΑΙ

Ἕκαστος ἰδιαιτέρως δρ. 8 ἐν Ἑλλάδι. — Φρ. χρ. 10 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.
Ἅπαντες ὁμοῦ δρ. 35 ἐν Ἑλλάδι. — Φρ. χρ. 40 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Καὶ ἀποστέλλονται ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν τῷ ἐμβάζοντι τὸ ἀντίτιμον πρὸς τὸ Γραφεῖον τῆς ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ
Δ. Ι. ΚΟΚΚΟΥ

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
Εἰκονογραφημένη ὑπὸ τῶν ἀρίστων Ἑλλήνων ζωγράφων
ΤΙΜΩΝΤΑΙ ΔΡ. 5.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ ΥΙΟΥ

Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΚΛΑΥΔΙΟΥ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝ
ΥΠΟ
ΛΕΩΝΙΔΑ Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
Τιμᾶται Δραχμῆς.

ΣΥΝΙΣΤΑΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ
καὶ μάλιστα
ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ
ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΩΤΑΤΟΝ
ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος
Μέγα Ξενοδοχεῖον
ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ
Φάκελλοι ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.
Χαρτοπωλεῖον Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ
Ἐμπορικὰ βιβλία. — Τετράδια.
Χαρτοπωλεῖον Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ
Γραφικαὶ ὕλαι. — Κόμψοτεύχηματα.
Χαρτοπωλεῖον Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ
Σάπων Whitaker et Grossmit.
Χαρτοπωλεῖον Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Γραμμὴ Πειραιῶς—Κορίνθου-Πατρῶν

	1	3	33		2	4	32
Πειραιεὺς ἀν.	7 π.μ.	11.15	10.10	Πάτραι ἀν.	7.20 π	11.40	—
Ἀθῆναι »	7.30	11.50	10.40	Αἴγιον »	9.05	15.27	—
Κόρινθος ἀφ.	7.49	2.42	2.05	Κόρινθος »	1.10	4.—	9.03 π
Αἴγιον »	2.52	5.41		Ἀθῆναι ἀφ.	4.25	7.—	12.30
Πάτραι »	4.35	7.—		Πειραιεὺς »	4.55	7.30	1.—

Γραμμὴ Κορίνθου Ναυπλίου-Μύλων

Κόρινθος ἀν.	3.— μ.μ.	Μύλοι ἀν.	9.50 π. μ.
Ἄργος ἀφ.	5.12 »	Ναύπλιον »	10.—
Ναύπλιον »	5.45 »	Ἄργος ἀφ.	10.35
Μύλοι »	5.52 »	Κόρινθος »	12.45

Γραμμὴ Πατρῶν-Πύργου

Πάτραι ἀν.	7.— π.μ	5.10 μ.μ	Λεχαινὰ ἀν.	6 π. μ.	4.— μ.μ.
Ἀχαΐα ἀφ.	8.— »	6.10 »	Μανωλάς »	7.— »	5.10
Μανωλάς »	9.20	7.35	Ἀχαΐα »	8.20	6.40
Λεχαινὰ »	10.20	8.30	Πάτραι ἀφ.	9.20	7.40

Ἡ ἀμαξοστοιχία 3 ἑκάστην Τρίτην, Πέμπτην, Σάββατον, φθίνουσα μέχρις Ἀκράτας, ἡ δὲ 32 ἐξ Ἀκράτας Κυριακὴν, Τετάρτην, Παρασκευὴν. Καθ' ἑκάστην τοπικαὶ ἁμαξοστ. μεταξὺ Ἀκράτας, Πατρῶν, Ναυπλίου, Ἄργους, Μύλων.

Γ. ΠΑΜΠΑΝΣ
Ὀδοντοϊατρὸς
Ὁδὸς Πατησίων 9.

REVUE
POLITIQUE ET LITTERAIRE
REVUE BLEUE
Paraissant le Samedi
Six mois 20 fr. Un an 35
PARIS
111, Bd. St Germain 111.

Τυπογραφεῖον ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ — Ὁδὸς Λέκα (Στοὰ Σιμοπούλου)